

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Методично-організаційні аспекти обліково-контрольного
процесу складання балансу підприємства**

Виконала:

Кучерявенко Неля Вікторівна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Назаренко Інна Миколаївна
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Мазіна Наталія Миколаївна
головний бухгалтер Сумського національного
аграрного університету

Суми – 2022

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

Затверджую:

М.І. Гордієнко

« 21 » вересня

2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кучерявенко Нелі Вікторівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Методично-організаційні аспекти обліково-контрольного процесу складання балансу підприємства.

2. База практичного дослідження:

ТОВ «Бєєве» Роменського району Сумської області

керівник роботи **Назаренко Інна Миколаївна, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

04.05. 2022 р. № 498-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 12 грудня 2022 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань формування показників бухгалтерського балансу та їх аудиту, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення методики складання та аудиту бухгалтерського балансу підприємства.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Дослідити теоретичні аспекти обліково-контрольного процесу складання балансу;

обґрунтувати систему нормативного регулювання складання балансу;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику підприємства;

розкрити практичні аспекти складання балансу та обґрунтувати напрями вдосконалення;

обґрунтувати особливості контрольного процесу формування показників балансу

підприємства; сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 21 » вересня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	вересень 2021 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	жовтень - грудень 2021 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	січень-липень 2022 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2022 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	листопад 2022 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	грудень 2022 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-05 грудня 2022 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	05-07 грудня 2022 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	12 грудня 2022 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	12-14 грудня 2022 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	15-16 грудня 2022 р.	

Здобувач вищої освіти за
другим (магістерським) рівнем

_____ Кучерявенко Н.В.

Керівник роботи
Перевірку на автентичність проведено.

_____ Назаренко І.М.

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
Гарант освітньої програми

_____ Баранік Н.М.

_____ Назаренко І.М.

Декан факультету економіки і менеджменту

_____ Лищенко М.О.

АНОТАЦІЯ

Кучерявенко Н.В. Методично-організаційні аспекти обліково-контрольного процесу складання балансу підприємства. Рукопис кваліфікаційної роботи. Суми. 2022.

Кваліфікаційна робота спрямована на дослідження методично-організаційних аспектів обліково-контрольного процесу складання балансу підприємства. У роботі обґрунтовано роль бухгалтерського балансу в управлінському процесі. Охарактеризовано систему нормативного регулювання складання балансу підприємства. З теоретичної позиції розглянуто особливості складання балансу підприємства та організації контрольних процедур. Встановлено, що діяльність підприємства є прибутковою, відбувається зростання вартості активів, домінуючою складовою серед джерел фінансування діяльності підприємства є власний капітал, показники рентабельності в динаміці мають тенденцію до зростання. При цьому, підприємству потрібно розробити дієву політику щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

У роботі охарактеризовано перелік підготовчих робіт, які проводяться на підприємстві перед складанням бухгалтерського балансу. Узагальнено характеристику інформаційних ресурсів, на підставі яких формуються показники досліджуваної форми звітності. Запропоновані напрями вдосконалення структури балансу та організації бухгалтерського обліку (застосування додатково вписуваних рядків). Обґрунтовані підходи щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку та структури облікової політики. Обґрунтовано, що сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку відбувається під впливом цифрових трансформацій, трансформуються інформаційні потоки, елементи методу бухгалтерського обліку, з'являються нові елементи цифрової звітності, які є дуже зручними для керівників у практичному аспекті. Відповідно, запропоновано використання в практичній діяльності дашборду.

Встановлено, що в досліджуваному підприємстві на належному рівні функціонує система внутрішнього контролю, але аудиторський контроль жодного разу не проводився. Враховуючи факт, що актуальність аудиту в умовах

транспарентності бізнесу з кожним роком зростає, обґрунтовано організаційно-методичні аспекти аудиту бухгалтерського балансу. Визначено мету та завдання аудиту показників бухгалтерського балансу.

Обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення аудиторської перевірки в контексті акцентування уваги на безперервності, оскільки даний принцип в бухгалтерському обліку та аудиті є важливим, своє обґрунтування він також знаходить у Звіті аудитора, значна частина показників, які підтверджують ймовірність функціонувати підприємства на безперервній основі, базується на інформації з балансу. Проведено оцінку можливості функціонування підприємства на безперервній основі на підставі фінансових, операційних та інших індикаторів. Встановлено, що підприємство може функціонувати на безперервній основі. Розроблено форму запиту аудиторів щодо дотримання принципу безперервно діючого підприємства. За результатами оцінки ризику банкрутства, встановлено, що фінансовий стан підприємства стійкий.

Ключові слова: аудит, баланс, бухгалтерський облік, звітність, контроль, ризик.

ANNOTATION

Kucheriavenko N. Methodologically organizational aspects of the accounting and control process of compiling the balance sheet of an enterprise. The manuscript of the qualifying work. Sumy. 2022.

Qualification work is aimed at researching the methodological and organizational aspects of the accounting and control process of compiling the balance sheet of an enterprise. The paper substantiates the role of the balance sheet in the management process. The system of normative regulation of drawing up the balance sheet of an enterprise is characterized. From a theoretical standpoint, the features of compiling the balance sheet of an enterprise and organizing control procedures are considered. It has been established that the activity of the enterprise is profitable, there is an increase in the value of assets, the dominant component among the sources of financing the activity of the enterprise is equity capital, profitability indicators in dynamics tend to increase. At

the same time, the company needs to develop an effective policy for managing receivables and payables.

The paper describes the list of preparatory work that is carried out at the enterprise before compiling the balance sheet. The characteristics of information resources are summarized, on the basis of which the indicators of the reporting form under study are formed. Directions for improving the structure of the balance sheet and the organization of accounting (the use of additionally entered lines) are proposed. Approaches to improving the organization of accounting and the structure of accounting policies are substantiated. It is substantiated that the current stage of development of accounting takes place under the influence of digital transformations, information flows, elements of the accounting method are transformed, new elements of digital reporting appear, which are very convenient for managers in a practical aspect. Accordingly, the use of a dashboard in practice is proposed.

It has been established that the internal control system functions at the proper level in the enterprise under study, but audit control has never been carried out. Considering that the relevance of audit in the context of business transparency is growing every year, the organizational and methodological aspects of the audit of the balance sheet are substantiated. The goals and objectives of the audit of the balance sheet indicators are determined.

The priority areas for improving the audit in the context of focusing on continuity are substantiated, since this principle is important in accounting and auditing, it also finds its justification in the Auditor's Report, a significant part of the indicators confirming the likelihood of an enterprise operating on a continuous basis is based on information from the balance sheet. An assessment was made of the possibility of the enterprise functioning on a continuous basis on the basis of financial, operational and other indicators. It has been established that the enterprise can operate on a continuous basis. A form for requesting auditors to comply with the principle of a continuously operating enterprise has been developed. Based on the results of the bankruptcy risk assessment, it was found that the financial condition of the enterprise is stable.

Key words: audit, balance sheet, accounting, reporting, control, risk.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1	Бухгалтерський баланс – інформаційна база управлінського процесу підприємства	11
1.2	Система нормативного регулювання складання балансу підприємства	16
1.3	Теоретичні аспекти процесу складання та контролю балансу підприємства	20
РОЗДІЛ 2	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА	26
2.1	Організаційно-економічна характеристика підприємства	26
2.2	Практичні аспекти складання балансу підприємства	35
2.3	Напрями вдосконалення структури балансу та організації бухгалтерського обліку	43
РОЗДІЛ 3	КОНТРОЛЬНИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА	51
3.1	Організаційно-методичні аспекти контрольного процесу формування показників балансу підприємства	51
3.2	Практичні аспекти аудиту бухгалтерського балансу, як форми незалежного контролю	60
3.3	Пріоритетні напрями вдосконалення аудиту бухгалтерського балансу, як форми незалежного контролю	71
	ВИСНОВКИ	77
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
	ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність теми. Баланс (Звіт про фінансовий стан) є важливим інформаційним ресурсом управлінського процесу. В показниках досліджуваної форми фінансової звітності зацікавлене широке коло стейкхолдерів (засновники підприємства, керівництво, працівники, інвестори, банківські установи, постачальники, замовники та ін.). На сьогодні ефективне управління без використання даних бухгалтерського обліку (в т.ч. бухгалтерського балансу) стає просто неможливим, але інформація є в тому випадку ціннісним ресурсом, якщо вона відповідає основоположним якісним характеристикам та відсутня асиметрія. Тому питання ролі бухгалтерського балансу в управлінській діяльності підприємства завжди є актуальним.

На сьогодні важливість та необхідність аудиту фінансової звітності (в т.ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» пояснюється тим, що перевірка спрямована не тільки на підтвердження достовірності показників, але й особлива увага акцентується на оцінці можливості функціонування підприємства на безперервній основі, що є актуальним в сучасних турбулентних умовах. Тому, питання обліково-контрольного процесу складання балансу підприємства є постійно актуальним у науковому соціумі.

Наукову платформу в системі досліджень різних ключових аспектів обліково-контрольного процесу складання балансу підприємства формують наукові доробки Бондар Ю.В., Жука В.М., Легенчука С.Ф., Лаговської О.А., Назаренко І.М., Плаксієнка В.Я. та ін.

Зв'язок роботи з науковою темою. Кваліфікаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної теми Сумського національного аграрного університету кафедри обліку і оподаткування: «Обліково-інформаційне забезпечення діагностики діяльності бізнес-суб'єктів (номер державної реєстрації 0119U103685)».

Мета і завдання дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження організаційно-методичних засад обліково-контрольного процесу

складання бухгалтерського балансу та обґрунтування пріоритетних напрямів вдосконалення в контексті тематики дослідження.

Відповідно, завданнями написання кваліфікаційної роботи є:

- обґрунтування бухгалтерського балансу в якості інформаційної платформи управлінського процесу;
- характеристика системи нормативного регулювання складання бухгалтерського балансу;
- деталізація теоретичних аспектів процесу складання та контролю балансу підприємства;
- проведення організаційно-економічної характеристики діяльності ТОВ «Беєве»;
- характеристика практичних аспектів складання балансу підприємства;
- обґрунтування напрямів вдосконалення структури балансу та організації бухгалтерського обліку;
- ідентифікація організаційно-методичних аспектів контрольного процесу формування показників балансу підприємства;
- характеристика практичних аспектів аудиту бухгалтерського балансу, як форми незалежного контролю;
- обґрунтування пріоритетних напрямів вдосконалення аудиту бухгалтерського балансу.

Об'єктом дослідження є обліково-контрольний процес складання балансу підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, концептуальних і практичних аспектів, пов'язаних з складанням та аудитом бухгалтерського балансу.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи було використано значну кількість методів наукового дослідження, а саме: абстрактно-логічні, групування, економіко-математичні, порівняння, графічні, узагальнення, конкретизації, деталізації та ін.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять нормативні документи та журнали, які включені до міжнародних наукометричних баз Scopus, дані річної фінансової звітності досліджуваного підприємства за період 2019 – 2021 рр., бухгалтерські документи, інтернет-ресурси, власні наукові напрацювання та ін.

Елементи наукової новизни. Результати наукового дослідження мають елементи наукової новизни та полягають в обґрунтуванні положень, яким притаманний статус вдосконалення або подальшого розвитку, а саме:

вдосконалено:

- обґрунтування методики та техніки складання бухгалтерського балансу за допомогою використання програмного забезпечення «BAS : Бухгалтерія» та підвищення рівня аналітичності даної форми звітності шляхом розмежування дебіторської заборгованості, яка є складовою оборотних активів, на монетарну та немонетарну, що, своєю чергою, потребує включення додаткових вписуваних рядків;

набуло подальшого розвитку:

- напрями вдосконалення облікової політики в частині деталізації організаційної методичної та технічної складових, які повинні симбіозно взаємодіяти, а також деталізації елементів в розрізі кожної наявної компоненти бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства;

- обґрунтування організаційно-методичних аспектів аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з деталізацією стадій аудиту, нормативного регулювання, методологічного забезпечення, методичних принципів та документального забезпечення;

- ідентифікація способів та напрямів аудиту в контексті дотримання принципу діяльності підприємства на безперервній основі, сутність яких зводиться до оцінки діяльності підприємства з урахуванням фінансових, операційних та інших подій, які можуть поставити під сумнів дотримання суб'єктом господарювання принципу безперервності.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути прийняті до впровадження в освітній процес, а також в практичну діяльність досліджуваного підприємства.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною працею, наукові положення та висновки, які представлені в роботі, одержані здобувачем вищої освіти особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти» (м. Одеса, 18 листопада 2022 року), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (м. Суми, 22 листопада 2022 р.).

Публікації. Основні результати кваліфікаційної роботи викладено в 2 наукових працях загальним обсягом 0,4 ум. друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 84 сторінки, робота містить 11 таблиць, 30 рисунків. Список використаних джерел налічує 36 джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Бухгалтерський баланс – інформаційна база управлінського процесу підприємства

Управлінський процес будь-якого підприємства базується на використанні інформаційних ресурсів. На сьогодні помітною є тенденція, що турбулентність, військова агресія суттєво змінюють підходи до організації управління. Проте, керівники підприємств мають побудувати таку систему менеджменту, яка б забезпечила оперативне реагування на ризики зовнішнього та внутрішнього середовища, швидку адаптацію до багатогранних викликів. Для того, щоб вирішити зазначену проблему, необхідно в управлінській діяльності використовувати достовірну, потужну інформаційну базу.

Інформаційна база управлінського процесу може складатися з різних даних, а саме:

- дані бухгалтерського обліку;
- фінансова звітність;
- податкова звітність;
- управлінська звітність;
- нормативні документи;
- внутрішні нормативні документи (статут, облікова політика, колективний договір, положення та інструкції);
- інформація, отримана за результатами комунікації з різними категоріями стейкхолдерів;
- інформація з мережі Internet та ін.

Всі зазначені ресурси є важливими, проте, на нашу думку, достовірним інформаційним ресурсом, який дозволяє прийняти ефективні управлінські рішення є дані бухгалтерського обліку, а особливо фінансової звітності.

Розглядаючи бухгалтерський облік з класичної позиції, доцільно відмітити, що його роль проявляється у трьох напрямках: інформаційному, контрольному та аналітичному. Проте, на сьогодні бухгалтерський облік не достатньо розглядати з класичного підходу, оскільки він є невід'ємною частиною економіки та держави на глобальному рівні. Погодимось з думкою Жука В.М. про те, що «інституціональна теорія бухгалтерського обліку обґрунтовує появу інституціональної функціональної затребуваності до бухгалтерського обліку. Остання, вбираючи в себе і ґрунтуючись на управлінську функціональну затребуваність, визначає подальший розвиток функцій бухгалтерського обліку» [4].

Як відмічає колектив авторів Дедиансиаг А., Пуїнінгсіх С., Махарані С., що від прийнятих стандартів бухгалтерського обліку залежить якість облікової інформації. Зокрема, на сьогодні 87 % країн світу для регулювання бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності використовують МСФЗ, які дозволяють більш прозоро розкрити інформацію про діяльність підприємства [33].

Враховуючи тематику дослідження, розглянемо бухгалтерський баланс у якості інформаційної бази управлінського процесу.

Беззаперечно, що бухгалтерський баланс – це одна з найбільш універсальних форм фінансової звітності, оскільки займає одну з важливих ролей у науковій концепції бухгалтерського обліку. Дана форма звітності дає розуміння щодо синтезованої інформації про результати діяльності суб'єкта господарювання. Слід наголосити, що в інформаційній економіці актуальності набуває питання балансового моделювання, яке спрямоване на підвищення рівня аналітичності інформації, поданої у даній формі, оскільки за таких умов можна прийняти ефективні управлінські рішення, успішно та результативно їх впровадити. Варто зазначити, що інформація є ціннісним ресурсом в тому випадку, коли вона забезпечує прийняття ефективних рішень [19, с. 522].

Для будь-якого підприємства, не залежно від форм власності, виду діяльності завершальною стадією бухгалтерського обліку є узагальнення, формування інформації про фінансово-майновий стан підприємства. Беззаперечним є факт, що форма 1 генерує інформацію, яка сформована по відповідному суб'єкту господарювання впродовж звітного періоду (місяць, квартал, рік). Бухгалтерський баланс є унікальним інструментом управлінського процесу, який акумулює інформація про активи, джерела їх утворення, фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання. У інформації, яка подана у бухгалтерському балансі зацікавлене широке коло користувачів, які мають повне право на отримання облікової інформації, а інші – на обмежена право на отримання облікової інформації.

Кожна категорія стейкхолдерів має різні інформаційні інтереси до бухгалтерського балансу. В якості ключових стейкхолдерів доцільно виокремлювати наступні категорії:

- власники підприємства;
- особи, яких наділено найвищими повноваженнями;
- управлінський персонал;
- керівники структурних підрозділів;
- працівники;
- інвестори;
- банківські установи;
- постачальники та підрядники;
- покупці та замовники;
- державні органи;
- профспілка;
- громадські організації.

Зазначений поділ стейкхолдерів є умовним, оскільки у процесі діяльності підприємства можуть з'являтися різні категорії стейкхолдерів у яких зацікавлене підприємство.

На рисунку 1.1 деталізовані інформаційні потреби стейкхолдерів.

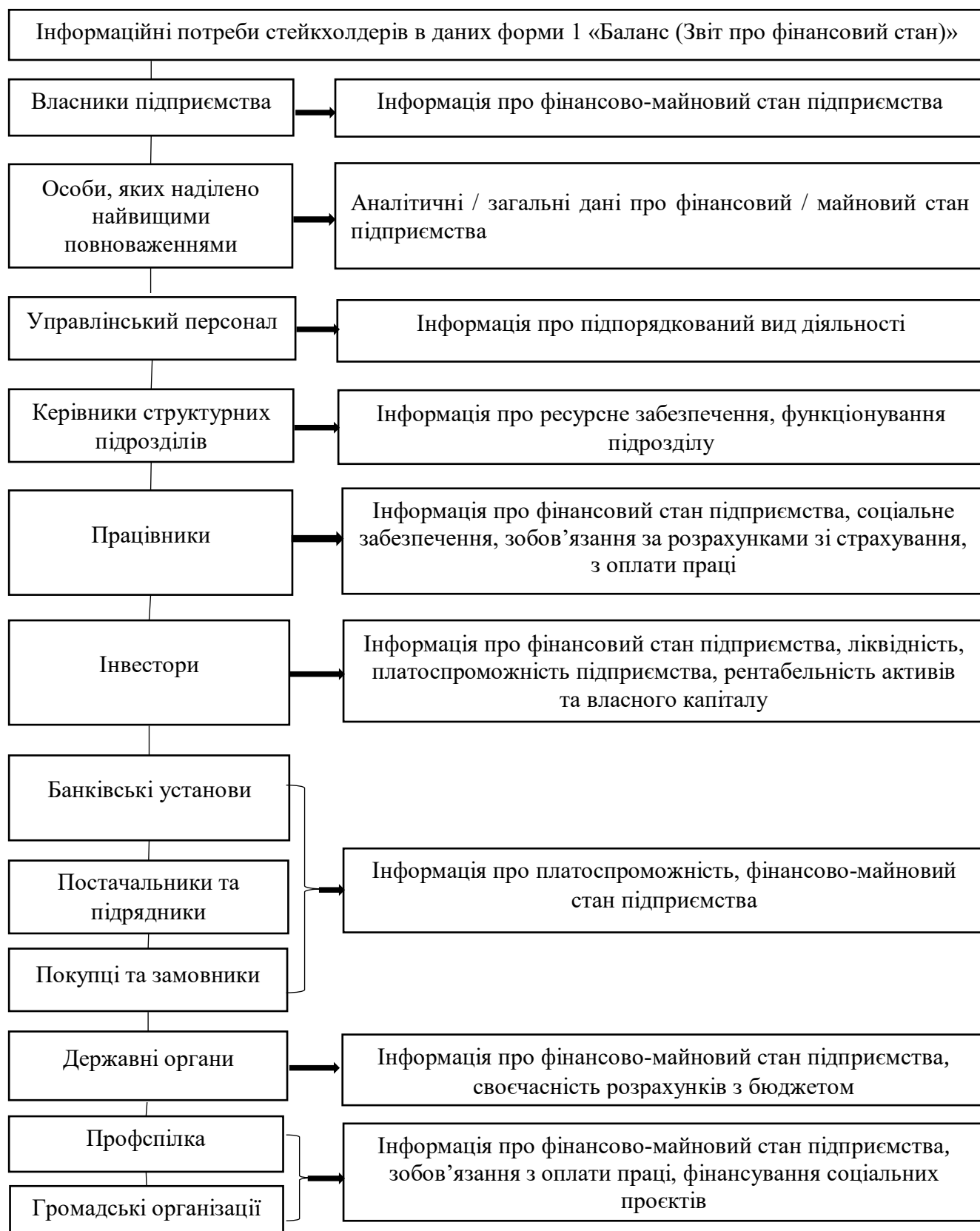

Рисунок 1.1 - Інформаційні потреби стейкхолдерів в даних форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

*Джерело: складено автором за матеріалами [2, с. 30].

Аналіз тенденцій розвитку бухгалтерського балансу, як форми фінансової звітності, дозволяє зазначити, що постійно відбуваються зміни (змінюється назва, кількість розділів, статей, вписуваних рядків та ін.). На сьогодні форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» має наступну структуру: актив, який складається з трьох розділів (необоротні активи, оборотні активи, оборотні активи, утримувані для продажу та групи вибуття) та пасив, який складається з чотирьох розділів (власний капітал, довгострокові зобов'язання та забезпечення, поточні зобов'язання та забезпечення, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття).

Виходячи з особливостей інформації бухгалтерського обліку, доцільно зазначити, що вона має бути якісною, оскільки тільки в такому випадку вона може задовільнити потреби різних категорій стейкхолдерів. Якісні характеристики облікової інформації визначені нормативними документами, а саме:

- Концептуальною основою фінансової звітності;
- МСБО 1 «Подання фінансової звітності»;
- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

У зазначених нормативних документах з особливої позиції обґрунтовані вимоги щодо якості облікової інформації. До прикладу, Концептуальна основа фінансової звітності обґрунтовує основоположні та посилювальні якісні характеристики облікової інформації. Практично аналогічний підхід наведено в НП(С)БО 1. МСБО 1 деталізує загальні характеристики облікової інформації.

Проведений аналіз літератури з досліджуваної проблематики дозволяє зазначити, що бухгалтерський баланс є важливим інформаційним ресурсом управлінського процесу, оскільки його показники є основою для аудиторської перевірки; аналізу майна підприємства та джерел їх формування; оцінки майнового стану, ліквідності активів, фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства, оборотності дебіторської / кредиторської заборгованості та терміну погашення, рентабельності активів та власного капіталу; визначення потреби в оборотних активах; виявлення резервів підвищення інтенсивності та ефективності використання основних засобів та інших компонент майна.

1.2 Система нормативного регулювання складання балансу підприємства

Складання балансу регламентується рядом нормативних документів. В межах даного дослідження розглянемо та проаналізуємо основні нормативні документи. Зокрема, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено принципи складання фінансової звітності, державне регулювання, загальні вимоги до фінансової звітності, а також її подання та оприлюднення. Загальні питання щодо складання та вимоги до фінансової звітності викладені в НП(С)БО 1 та МСБО 1.

Якщо підприємство складає фінансову звітність згідно вимог МСФЗ, то при складанні бухгалтерського балансу актуальними є наступні стандарти (рисунок 1.2).

Перелік МСФЗ / МСБО, які є актуальними при заповненні форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	
	МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»
	МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»
	МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості»
	МСБО 2 «Запаси»
	МСБО 16 «Основні засоби»
	МСБО 19 «Виплати працівникам»
	МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»
	МСБО 36 «Зменшення корисності активів»
	МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»
	МСБО 41 «Сільське господарство»

Рисунок 1.2 - Перелік МСФЗ / МСБО, які є актуальними при заповненні форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором.*

У випадку якщо суб'єкт господарювання складає фінансову звітність за НП(С)БО, відповідно у процесі формування бухгалтерського балансу актуальними для застосування є наступні стандарти (рисунок 1.3).

Перелік НП(С)БО, які є актуальними при заповненні форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	
	НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»
	НП(С)БО 7 «Основні засоби»
	НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
	НП(С)БО 9 «Запаси»
	НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»
	НП(С)БО 11 «Зобов'язання»
	НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»
	НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»
	НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»
	НП(С)БО 22 «Вплив інфляції»
	НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»
	НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»
	НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»
	НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»
	НП(С)БО 30 «Біологічні активи»
	НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»

Рисунок 1.3 - Перелік НП(С)БО, які є актуальними при заповненні форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором.*

Концептуальна основа фінансової звітності охоплює широке коло питань, які пов'язані з фінансовою звітністю (в т.ч. формою 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», а саме:

- мету складання фінансових звітів;
- перелік та обґрунтування якісних характеристик, які доцільно використовувати у процесі визначення та оцінки корисності інформації, яка акумулюється у фінансових звітах;
- концепції капіталу (в т.ч. концепції збереження капіталу);
- елементи фінансових звітів (у контексті Балансу «Звіту про фінансовий стан» обґрунтовано наступні елементи: фінансовий стан, активи, зобов'язання та власний капітал) [6].

Враховуючи, що в формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» відображається інформація про запаси, основні засоби, нематеріальні активи, біологічні активи актуальними для використання у процесі ведення обліку є наступні методичні рекомендації:

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (в яких ідентифіковані активи, які є доцільними для віднесення до складу запасів; особливості визнання та оцінки зазначених активів; документальний супровід облікового процесу операцій, пов'язаних з виробничими запасами; особливості організації обліково-контрольного процесу операцій, пов'язаних з наявністю та рухом запасів) [13];

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів (в яких обґрунтовані підходи щодо класифікації зазначених активів; організації обліку їх надходження, ремонту, модернізації, вибуття; організації обліку засобів, які перебувають в оренді; нарахування амортизації; умови переоцінки та зменшення корисності даних активів) [15];

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів (в яких обґрунтовані особливості визнання, оцінки активів даної групи; умови переоцінки; особливості організації бухгалтерського обліку корисності

нематеріальних активів; нарахування амортизації; облік вибуття активів; ключові аспекти інвентаризаційного процесу) [14];

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів (в яких обґрунтовано умови визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції; класифікаційні ознаки та види біологічних активів; організацію бухгалтерського обліку активів даного виду; особливості оцінки активів) [12].

Зміст статей форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» конкретизовано в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності [17].

Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності у табличному вигляді наводять перелік показників фінансової звітності (в т.ч. форми 1), що порівнюються та перелік показників з якими потрібно провести порівняння [16]. Варто зазначити, що показники форми 1 необхідно порівнювати з відповідними показниками таких форм звітності, як 3, 4, 5, 6.

Ключові питання щодо організації бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності в кожному господарюючому суб'єкті повинні бути обґрунтовані в Обліковій політиці. Відповідно, доцільно виокремити наступний нормативний документ.

Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства обґрунтовують ключові аспекти формування зазначеного розпорядчого документа, умови внесення змін [18].

Варто наголосити, що в системі нормативного регулювання складання балансу важливу роль відіграє внутрішній розпорядчий нормативний документ – облікова політика.

Порядок подання фінансової звітності обґрунтовує ключові нюанси подання фінансової звітності (в т.ч. форми 1) всіма юридичними особами (до уваги не береться форма власності та організаційно-правова форма господарювання) [27].

Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку визначає вимоги до первинних документів та особливості заповнення, деталізує інформацію щодо заповнення облікових реєстрів, конкретизує способи виправлення помилок як у первинних документах, так і облікових реєстрах, а

також визначає ключові аспекти організації документообігу та зберігання документів бухгалтерського обліку [24].

Враховуючи факт, що перед складанням річної фінансової звітності (в т.ч. форми 1) в обов'язковому випадку потрібно проводити інвентаризацію, відповідно актуальним є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, в якому задекларовані ключові нюанси організації інвентаризаційного процесу активів та зобов'язань [25].

Підставою для заповнення форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» є інформація, яка відображена на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, тому до переліку нормативних документів потрібно додати План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [23], а також Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [5].

1.3 Теоретичні аспекти процесу складання та контролю балансу підприємства

Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» складається на основі нормативних документів, які зазначені в пункті 1.2. Структура досліджуваної форми звітності має класичну побудову:

- 1) актив, розділами якого є:
 - необоротні активи;
 - оборотні активи;
 - необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття;
- 2) пасив, розділами якого є:
 - власний капітал;
 - довгострокові зобов'язання та забезпечення;
 - поточні зобов'язання та забезпечення;

- зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття.

У НП(С)БО 1 в додатках представлена дана форма звітності, а також перелік додатковий статей.

Методика складання бухгалтерського балансу чітко визначена в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності. Всі суб'єкти господарювання дотримуються даних рекомендацій.

Враховуючи факт, що на сьогодні переважна більшість суб'єктів господарювання бухгалтерський облік ведуть в автоматизованій формі, відповідно, в даному дослідженні звернемо увагу на особливостях створення досліджуваної форми фінансової звітності за допомогою різних програмних продуктів.

При використанні програмного забезпечення ДЕБЕТ Плюс для складання та заповнення форми 1 доцільно використати підсистему «Зведення бухгалтерського балансу». Перш ніж створювати дану форму звітності необхідно перевірити правильність оборотів, залишків по відповідних рахунках / субрахунках, виконавши комбінацію дій: «Баланс → Баланс обороти та залишки за рахунком». Обов'язково потрібно закрити рахунки бухгалтерського обліку за допомогою комбінації дій: «Баланс → Закриття рахунків → Виконати закриття». Відповідно будуть сформовані кореспонденції рахунків, які мають бути перенесені до бухгалтерського балансу. Для того, щоб перевірити правильність кореспонденцій рахунків можна в автоматизованому режимі сформувати оборотний баланс. Створити бухгалтерський баланс потрібно шляхом виконання дій: «Баланс → Звітний баланс → Налагодження → у рядках ПКМ → Включення рахунків до рядків». Для того, щоб розрахувати баланс, необхідно в алгоритмічній послідовності виконати дії: «Баланс → Звітний баланс → Розрахунок» [3].

Програмним продуктом «MASTER: Бухгалтерія» передбачено розділ «Звіти», використавши якого можна створити в автоматизованому режимі бухгалтерський баланс [11].

Облік SaaS – хмарна бухгалтерська система, функціональні можливості якої також забезпечують створення в автоматизованому форматі баланс за допомогою використання розділу «Звіти розділу бухгалтерія» [21].

У програмі «Bas: Бухгалтерія» передбачено розділ «Регламентовані звіти вбудовані», який дозволяє створити та заповнити баланс.

Структура бухгалтерського балансу пройшла суттєвий шлях трансформації (змінювалася кількість розділів активу та пасиву, назва, додавалися / виключалися статті), проте використання бухгалтерського балансу в якості інформаційного забезпечення управлінського процесу ніколи не втрачало своєї актуальності.

На сьогодні існує значна кількість наукових доробок в яких висвітлені питання щодо удосконалення структури бухгалтерського балансу.

Кулинич М.Б., Коваль Н.І. з метою удосконалення структури бухгалтерського балансу до першого розділу пасиву балансу пропонують включити статтю «Цільове фінансування» [8].

Колектив авторів Крот Ю.М., Пастернак Я.П. вважають за доцільне до пасиву форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» включити у розділ «Власний капітал» статтю «Внески до незареєстрованого статутного капіталу» (рядок 1401) [7].

Варто зазначити, що у будь-якій країні основа балансу – рівність активу та пасиву. Крім того, у країнах, у яких на законодавчому рівні не закріплена структура балансу, відповідно, вона розроблюється і встановлюється під кожне підприємство.

Стадник М. наголошує, що порівнюючи бухгалтерський баланс зарубіжних країні потрібно врахувати таку ключову особливість як горизонтальне чи вертикальне представлення активу, пасиву та групування його статей. При горизонтальній побудові бухгалтерського балансу актив відображається ліворуч, а пасив – праворуч. За такою формою складається бухгалтерський баланс в Португалії, Бельгії, Італії, Німеччині. При вертикальній побудові бухгалтерського балансу спочатку відображаються активи, а потім пасиви. За такою формою складається бухгалтерський баланс у Великобританії.

Ключовою особливістю складання бухгалтерського балансу у Нідерландах є те, що він може складатися за двома зазначеними формами. У Швейцарії форму балансу взагалі не встановлено.

Аналізуючи структуру форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», яка використовується в Україні, Стадник М. зазначає, що дана структура не повною мірою відповідає вимогам ліквідності, оскільки відповідно до GAAP US статті потрібно у балансі розташовувати з урахуванням ступеня зменшення ліквідності, а саме:

- активи розташовуються від найбільш до найменш ліквідних;
- зобов'язання розташовуються від найбільш термінових до найменш термінових;
- статті власного капіталу подаються після зобов'язань [30].

Пономаренко О.Г. вважає, що виокремлення у формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» рядка 1425 «Неоплачений капітал» є недоцільним і нерелевантним. Крім того, доцільно структурно пов'язати рядок 1430 «Вилучений капітал», в якому узагальнюється інформація про регулятив до капіталу зареєстрованого (статутного), із зареєстрованим капіталом. Рядок 1405 «Капітал у дооцінках» створює підстави для ризиків ймовірного маніпулювання оцінками й обліковими процедурами для «прикрашання» інформації про майновий стан [26, с. 75].

Для різних категорій підприємств склад річної фінансової звітності різний, проте форму 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» складають великі, мікро, малі, середні підприємства, а також підприємства-платники єдиного податку 3 групи.

Щодо аудиту форми 1, доцільно зазначити, що в умовах транспарентності бізнесу з кожним роком зростає необхідність проведення даного незалежного контролю. У результатах аудиторської перевірки зацікавлене широке коло стейкхолдерів (власники, засновники, працівники, банківські установи та ін.). Також на законодавчому рівні в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [28] задекларовано, що суб'єкти господарювання

повинні оприлюднити річну фінансову звітність разом зі Звітом аудитора на своєму веб-сайті у відповідні терміни, а саме:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом;
- великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів, та середні підприємства зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом;
- інші фінансові установи та недержавні пенсійні фонди, що належать до мікропідприємств та малих підприємств, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом;
- малі підприємства, що є суб'єктами господарювання державного сектору економіки, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року.

Аудит фінансової звітності здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародних стандартів України.

На рисунку 1.4 подано послідовність аудиту фінансової звітності (в т.ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»).

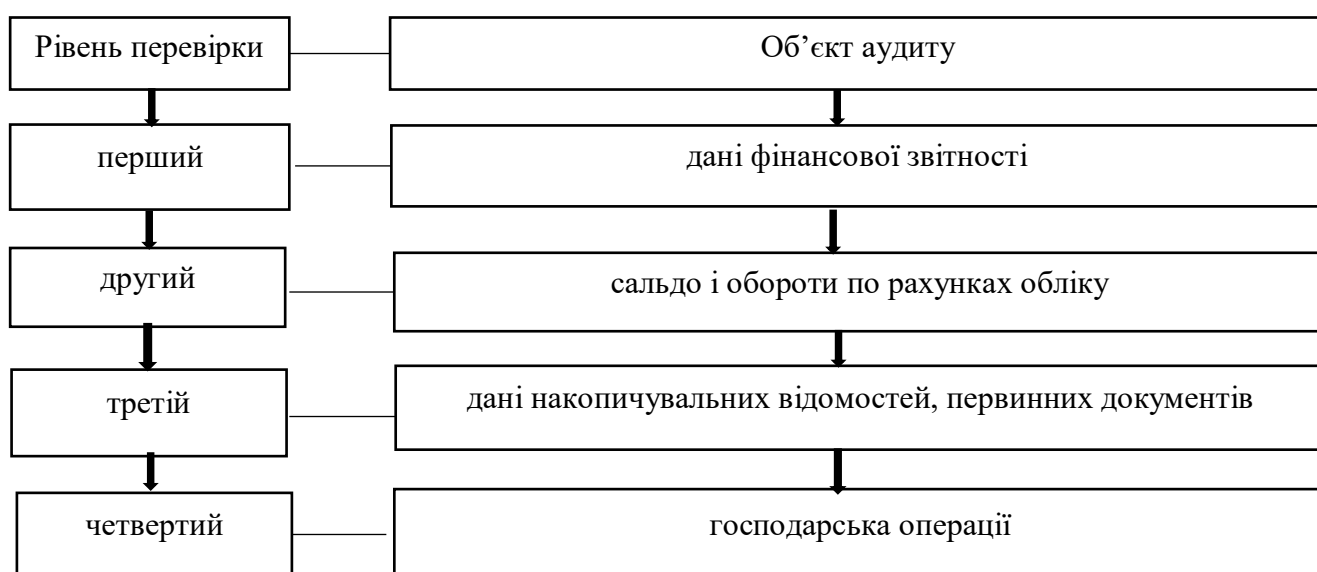

Рисунок 1.4 – Послідовність проведення аудиту фінансової звітності (в т.ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»)

**Джерело: складено автором за матеріалами [22, с. 257].*

Перший рівень передбачає загальний огляд форми 1, здійснюється детальна перевірка інформації, зафіксованої у даній формі, тобто проводиться формальна та аналітична перевірка.

Другий рівень – тестування бухгалтерського обліку в частині компонент, які відображаються у формі 1.

Третій рівень передбачає перевірку правильності даних первинних документів з урахуванням змісту господарських операцій.

Четвертий рівень - встановлення законності, реальності господарської операції та правильності документального оформлення.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Бєєве», яке розташоване в с. Бєєве Роменського району, Сумської області, спеціалізується на вирощуванні зернових, бобових культур та насіння олійних культур. Показники даного господарюючого суб'єкта використовується для написання кваліфікаційної роботи, відповідно, на підставі річної фінансової звітності (додаток А) проведемо організаційно-економічну характеристику.

Діяльність підприємства не можлива без активів, склад та структура яких подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Склад та структура активів підприємства

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відх. +, - 2021 р. від 2019 р., тис. грн.
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
Незавершені капітальні інвестиції	2358,00	1,66	-	-	-	-	-2358,00
Основні засоби	50697,00	35,65	65585,00	42,21	51333,00	26,97	+636,00
Довгострокові біологічні активи	6817,00	4,79	8058,00	5,19	7274,00	3,82	+457,00
Всього необоротних активів	59872,00	42,10	73643,00	47,40	58607,00	30,79	-1265,00
Запаси	46258,00	32,53	52981,00	34,10	83516,00	43,87	+37258,00
Поточні біологічні активи	8879,00	6,24	3146,00	2,02	3818,00	2,01	-5061,00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	19693,00	13,85	11466,00	7,38	18881,00	9,92	-812,00
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	292,00	0,21	754,00	0,49	343,00	0,18	+51,00

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	9,00	0,01	8,00	0,01	106,00	0,06	+97,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	3599,00	2,53	2942,00	1,89	2503,00	1,31	-1096,00
Гроші та їх еквіваленти	1614,00	1,13	5333,00	3,43	5321,00	2,80	+3707,00
Витрати майбутніх періодів	2001,00	1,40	5099,00	3,28	17258,00	9,06	+15257,00
Всього оборотних активів	82345,00	57,90	81729,00	52,60	131746,00	69,21	+49401,00
Всього активів	142217,00	100	155372,00	100	190353,00	100	+ 48136,00

**Джерело: розраховано автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

Дані таблиці 2.1 засвідчують, що у 2021 році вартість активів збільшилася порівняно з 2019 роком на 48136,00 тис. грн. Структурний аналіз активів дає підстави для аргументування домінування оборотних активів у загальній структурі активів, оскільки протягом періоду дослідження питома вага оборотної компоненти становила 57,90 % (2019 рік), 52,60 % (2020 рік), 69,21 % (2021 рік).

Відносно необоротної складової, по потрібно зазначити наступне, відсутність у 2020 та 2021 роках незавершених капітальних інвестицій, які у 2019 році склали 2358,00 тис. грн. (1,66 %), істотно зменшило загальну вартість необоротних активів. Основні засоби займають домінуючу позицію в якості складової необоротних активів, їх вартість у 2021 році склала 51333,00 тис. грн., що на 636,00 тис. грн. більше порівняно з 2019 роком. Позитивним моментом є те, що в динаміці спостерігається тенденція збільшення у вартісному вимірнику довгострокових біологічних активів (на 457,00 тис. грн.).

Відносно оборотних активів, то потрібно зазначити їх зростання вартості на 49401,00 тис. грн. Зокрема, вартість запасів у 2021 році склала 83516,00 тис. грн., що на 37258,00 тис. грн. більше порівняно з 2019 роком. Істотне збільшення відбулося по витратам майбутніх періодів (на 15257,00 тис. грн.), грошовим

коштам та їх еквівалентам (на 3707,00 тис. грн.). При цьому дебіторська заборгованість за виданими авансами зросла на 51,00 тис. грн., а дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – на 97,00 тис. грн.

Позитивним моментом є істотне зменшення розміру дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (на 812,00 тис. грн.), іншої поточної дебіторської заборгованості (на 1096,00 тис. грн.).

Проте, вартість поточних біологічних активів зменшилася на 5061,00 тис. грн.

У процесі проведення організаційно-економічної характеристики важливо дослідити склад та структуру пасивів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Склад та структура пасивів

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відх. +, - 2021 р. від 2019 р.
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований (пайовий) капітал	51,00	0,04	51,00	0,03	51,00	0,03	-
Додатковий капітал	3186,00	2,24	3186,00	2,05	3186,00	1,67	-
Резервний капітал	128940,00	90,66	129015,00	83,04	147513,00	77,49	+18573,00
Нерозподілений прибуток	75,00	0,05	18498,00	11,91	30130,00	15,83	+30055,00
Всього власного капіталу	132252,00	92,99	150750,00	97,03	180880,00	95,02	+48628,00
Інші довгострокові зобов'язання	268,00	0,19	268,00	0,17	268,00	0,14	-
Всього довгострокових зобов'язань	268,00	0,19	268,00	0,17	268,00	0,14	-
Короткострокові кредити банків	3400,00	2,39	-	-	2731,00	1,44	-669,00
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	594,00	0,42	313,00	0,20	1090,00	0,57	+496,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3999,00	2,81	2962,00	1,91	3055,00	1,60	-944,00
Поточна кредиторська заборгованість зі страхування	122,00	0,09	154,00	0,10	206,00	0,11	+84,00

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці	326,00	0,23	401,00	0,26	698,00	0,37	+372,00
Поточна кредиторська заборгованість за авансами одержаними	650,00	0,46	-	-	1194,00	0,63	+544,00
Інші поточні зобов'язання	606,00	0,42	524,00	0,33	231,00	0,12	-375,00
Всього поточних зобов'язань і забезпечень	9697,00	6,82	4354,00	2,80	9205,00	4,84	-492,00
Всього пасивів	142217,00	100	155372,00	100	190353,00	100	+48136,00

* Джерело: розраховано автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Дані таблиці 2.2 засвідчують, що головним джерелом фінансування діяльності підприємства за три роки є власний капітал, частка якого у 2019 році – 92,99 %, 2020 році – 97,03 %, 2021 році – 95,02 %. Сума зареєстрованого капіталу у продовж періоду дослідження не змінювалася та склала 51,00 тис. грн, аналогічна ситуація із додатковим капіталом, який становить 3186,00 тис. грн. Резервний капітал у звітному році склав 147513,00 тис. грн., що на 18573,00 тис. грн. більше порівняно з базисним роком. Нерозподілений прибуток у 2021 році склав 30130,00 тис. грн., що на 30055,00 тис. грн. більше порівняно з 2019 роком. в цілому розмір власного капіталу за період дослідження збільшився на 48628,00 тис. грн.

Щодо довгострокових зобов'язань, доцільно зазначити, що вони представлені іншими довгостроковими зобов'язаннями у сумі 268,00 тис. грн., яка не змінювалася за період дослідження.

Загальна сума поточних зобов'язань у 2021 році порівняно з 2019 роком зменшилася на 492,00 тис. грн. Аналіз складових компонент даного виду зобов'язань, дозволяє зазначити, що збільшення відбулося по статтях поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги (на 496,00 тис. грн.), зі страхування (на 84,00 тис. грн.), з оплати праці (на 372,00 тис. грн.), за авансами одержаними (на 544,00 тис. грн.), при цьому зменшилася сума короткострокових кредитів банків (на 669,00 тис. грн.), поточної кредиторської заборгованості за

розрахунками з бюджетом (на 944,00 тис. грн.), інших поточних зобов'язань (на 375,00 тис. грн.).

Враховуючи тематику кваліфікаційної роботи вважаємо за доцільне провести оцінку ліквідності бухгалтерського балансу (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Бєєве»

Етап	Теоретичний аспект	Практичний аспект, тис грн.
1	А 1 – найбільш ліквідні активи; А 2 – активи, що швидко реалізуються; А 3 – активи, що повільно реалізуються; А 4 – активи, що повільно реалізуються; П 1 – термінові пасиви; П 2 – короткострокові пасиви; П 3 – довгострокові пасиви; П 4 – постійні пасиви	А 1: 2019 рік – 1614 тис. грн.; 2020 рік – 5333 тис. грн.; 2021 рік – 5321 тис. грн.; А 2: 2019 рік – 23593 тис. грн.; 2020 рік – 15170 тис. грн.; 2021 рік – 21833 тис. грн.; А 3: 2019 рік – 57138 тис. грн.; 2020 рік – 61226 тис. грн.; 2021 рік – 104592 тис. грн.; А 4: 2019 рік – 59872 тис. грн.; 2020 рік – 58607 тис. грн.; 2021 рік – 73642 тис. грн.; П 1: 2019 рік – 4447 тис. грн.; 2020 рік – 3517 тис. грн.; 2021 рік – 3959 тис. грн.; П 2: 2019 рік – 5250 тис. грн.; 2020 рік – 837 тис. грн.; 2021 рік – 5246 тис. грн.; П 3: 2019 рік – 268 тис. грн.; 2020 рік – 268 тис. грн.; 2021 рік – 268 тис. грн.; П 4: 2019 – 132252 тис. грн.; 2020 рік – 150750 тис. грн.; 2021 рік – 180880 тис. грн.
2	$A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$;	2019 рік: $A1 \leq P1$; 2020 рік: $A1 \geq P1$; 2021 рік: $A1 \geq P1$; 2019 рік: $A2 \geq P2$; 2020 рік: $A2 \geq P2$; 2021 рік: $A2 \geq P2$; 2019 рік: $A3 \geq P3$; 2020 рік: $A3 \geq P3$; 2021 рік: $A3 \geq P3$; 2019 рік: $A4 \leq P4$; 2020 рік: $A4 \leq P4$; 2021 рік: $A4 \leq P4$

* Джерело: розраховано автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Оцінюючи ліквідність бухгалтерського балансу ТОВ «Бєєве», доцільно зазначити, що порушена перша група нерівностей, проте інші дотримані. Враховуючи, що дотримується четверта група нерівностей, можемо констатувати, що у досліджуваного сільськогосподарського підприємства є власний оборотний капітал.

Аналіз результативних показників буде проведено за даними таблиці 2.4.

Згідно даних таблиці 2.4 у ТОВ «Бєєве» істотно збільшився розмір чистого доходу від реалізації (на 21013,00 тис. грн.), але при цьому зменшилася на 30380,00 тис. грн. собівартість, що позитивно вплинуло на валовий прибуток, розмір якого у 2021 році склав 60941,00, що на 51393,00 тис. грн. більше порівняно з 2019 роком.

Таблиця 2.4 – Основні економічні показники діяльності підприємства

Показник	Роки			Відхилення (+/-) 2021 р. від 2019 р.
	2019	2020	2021	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	122180,00	140092,00	143193,00	+21013,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	112632,00	93036,00	82252,00	-30380,00
Валовий прибуток, тис. грн.	9548,00	47056,00	60941,00	+51393,00
Інші операційні доходи, тис. грн.	1180,00	652,00	223,00	-957,00
Адміністративні витрати, тис. грн.	8186,00	20201,00	20331,00	+12145,00
Витрати на збут, тис. грн.	74,00	-	-	-74,00
Інші фінансові доходи, тис. грн.	205,00	33,00	402,00	+197,00
Інші операційні витрати, тис. грн.	2113,00	3197,00	6946,00	+4833,00
Інші доходи, тис. грн.	22,00	2137,00	73,00	+51,00
Фінансові витрати, тис. грн.	283,00	413,00	153,00	-130,00
Інші витрати, тис. грн.	224,00	1766,00	-	-224,00
Чистий прибуток, тис. грн.	75,00	24301,00	34209,00	+34134,00

* Джерело: розраховано автором за даними ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

До позитивних моментів слід віднести зростання інших фінансових доходів на 197,00 тис. грн., інших доходів на 51,00 тис. грн та відсутність у 2021 році інших витрат. Проте, у 2021 році порівняно з 2019 роком на 12145,00 тис. грн. зросли адміністративні витрати, на 4833,00 тис. грн. інші операційні витрати, а інші операційні доходи зменшилися на 957,00 тис. грн. Розмір чистого прибутку у 2021 році склав 34209,00, що на 34134,00 тис. грн. більше, порівняно з 2019 роком.

На рисунку 2.1 в динаміці візуалізовано розмір сукупного доходу.

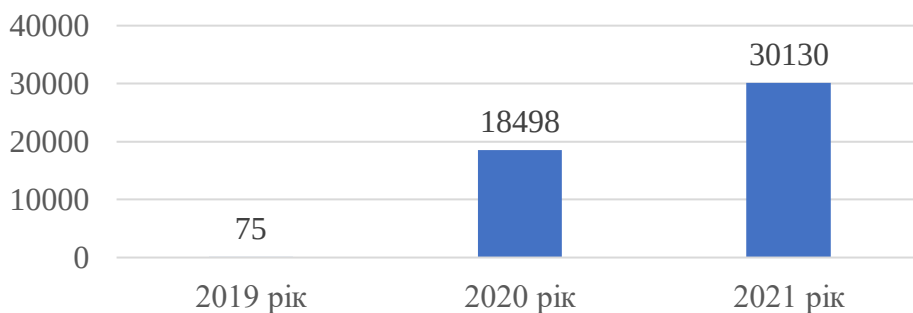

Рисунок 2.1 – Розмір сукупного доходу, тис. грн.

* Джерело: побудовано автором за даними ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Дані рисунку 2.1 засвідчують, що розмір сукупного доходу у динаміці має тенденцію до збільшення. Зокрема, у 2021 році значення даного показника становило 30130,00 тис. грн., що на 30055,00 тис. грн. більше ніж у 2019 році.

Розрахункові значення показників рентабельності візуалізовано на рисунку 2.2.

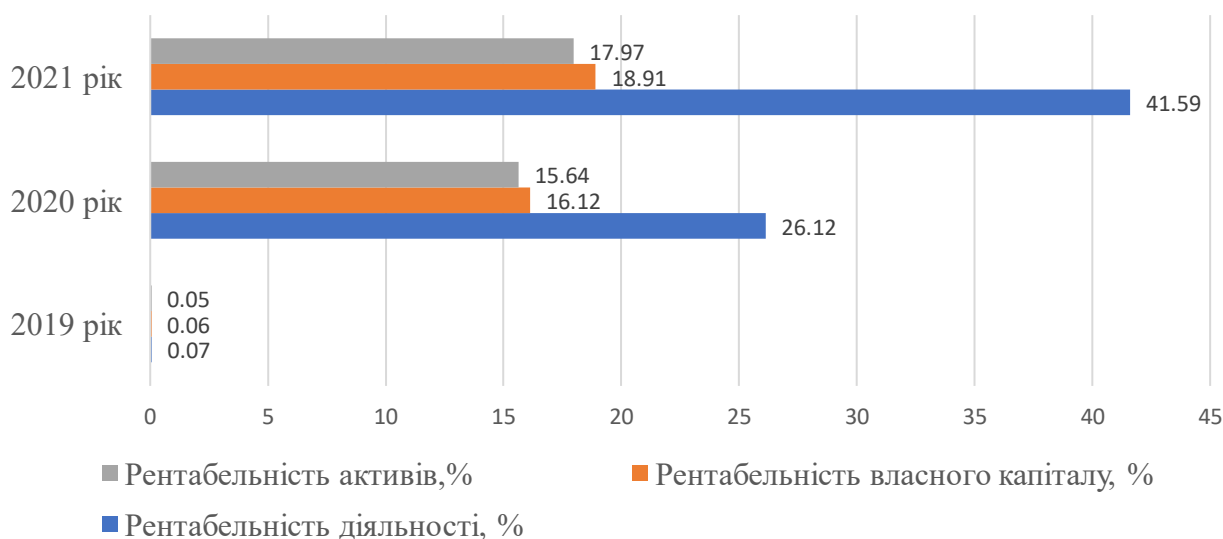

Рисунок 2.2 – Показники рентабельності

**Джерело: розраховано автором за даними ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».*

Відповідно до даних рисунка 2.2 всі групи показників рентабельності в динаміці мають тенденцію до зростання, а саме: рентабельність діяльності збільшилася на 41,52 в.п., рентабельність власного капіталу – на 18,85 в.п., рентабельність активів – на 17,92 в.п.

В контексті даного дослідження потрібно зазначити, що у 2019 році низький відсоток по всім показникам рентабельності відбувся в результаті того, що чистий прибуток був значно меншим, ніж у 2020 та 2021 роках.

Важливо у процесі проведення організаційно-економічної характеристики підприємства акцент зробити на показниках ділової активності, які представлені показниками оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості (рисунок 2.3) та терміном погашення зазначених видів заборгованості (рисунок 2.4).

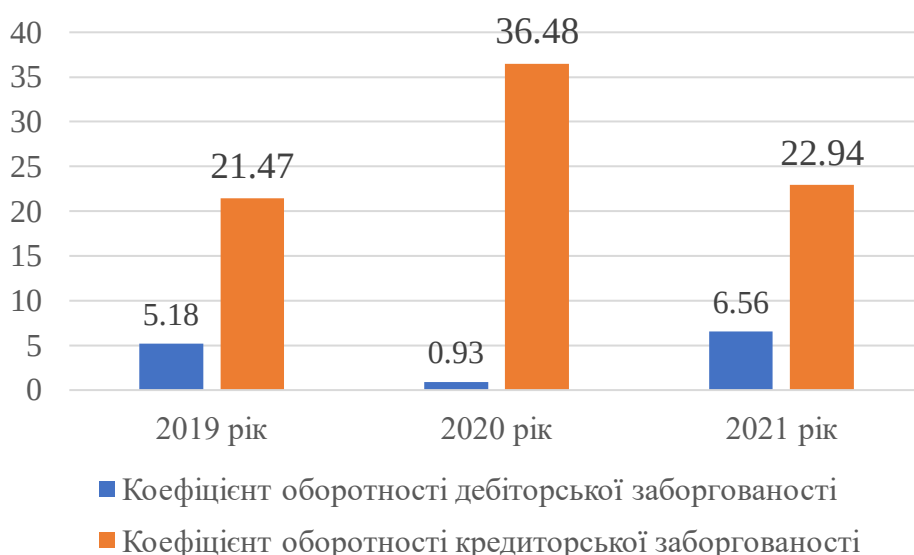

Рисунок 2.3 – Показники ділової активності підприємства

**Джерело: розраховано автором за даними річної фінансової звітності підприємства.*

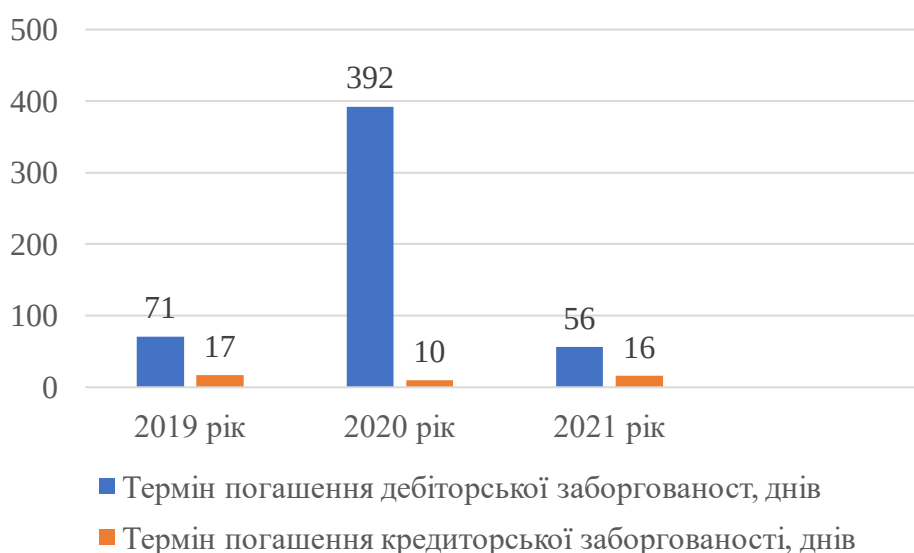

Рисунок 2.4 – Терміни погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей

**Джерело: розраховано автором за даними річної фінансової звітності підприємства.*

Аналізуючи показники рисунку 2.4, варто зазначити, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 1,38, але в 2020 році оборотність зазначеного виду заборгованості була мінімальною (0,93 рази). Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 1,47 рази. Проте

максимальна оборотність кредиторської заборгованості була в 2020 році, оскільки коефіцієнт оборотності склав 36,48 рази.

Щодо термінів погашення дебіторської заборгованості, то в динаміці відбувається зменшення (на 15 днів). На 1 день зменшився термін погашення кредиторської заборгованості.

Елементи операційних витрат за 2019 – 2021 роки візуалізовано на рисунках 2.5, 2.6, 2.7.

Рисунок 2.5 – Елементи операційних витрат за 2019 рік, тис. грн.

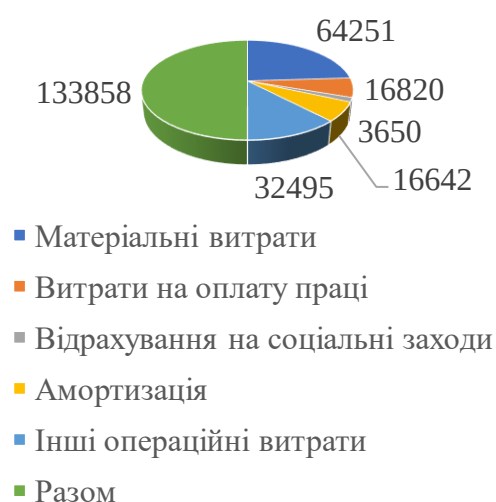

Рисунок 2.6 – Елементи операційних витрат за 2020 рік, тис. грн.

Рисунок 2.7 – Елементи операційних витрат за 2021 рік, тис. грн.

*Джерело: розраховано автором за даними ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Аналізуючи елементи операційних витрат, варто зазначити, що за період дослідження їх складові були не змінні. Найбільший розмір займають матеріальні витрати (у 2021 році – 72315,00 тис. грн.), інші операційні витрати (у 2021 році – 38817,00 тис. грн.). Витрати на оплату праці у 2021 році склали 21999,00 тис. грн., амортизація – 20501,00 тис. грн. Значно менший розмір відрахувань на соціальні заходи (у 2021 році – 4818,00 тис. грн.). Аналогічна і за два попередні роки в такій пріоритетності був представлений розмір відповідних елементів операційних витрат.

Підводячи підсумки проведеної характеристики, доцільно наголосити, що діяльність підприємства є прибутковою, відбувається зростання вартості активів, домінуючою складовою серед джерел фінансування діяльності підприємства є власний капітал, показники рентабельності в динаміці мають тенденцію до зростання. При цьому, підприємству потрібно розробити дієву політику щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованостями. В цілому, фінансовий стан ТОВ «Бєєве» - задовільний.

2.2 Практичні аспекти складання балансу підприємства

Підхід ТОВ «Бєєве» щодо організації бухгалтерського обліку та складання форм річної фінансової звітності визначені в Обліковій політиці підприємства. Згідно норм даного документу в анотаційному форматі розкрито питання щодо організаційних аспектів облікового процесу, методики ведення бухгалтерського обліку, виправлення помилок у звітності. Даний документ має недоліки, пропозиції щодо їх мінімізації та підвищення рівня інформативності будуть обґрунтовані в кваліфікаційній роботі.

Відповідно до зазначеного регулюючого нормативного документа локального рівня обліковий процес має бути забезпечений за допомогою програмного продукту «1С Бухгалтерія версії 7.7».

На рисунку 2.8 подано показники активу бухгалтерського балансу ТОВ «Бєєве».

Рисунок 2.8 – Показники активу бухгалтерського балансу ТОВ «Бєєве»

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

На рисунку 2.9 подана показники пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «Бєєве».

Складання форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» передбачає виконання відповідних робіт підготовчого характеру.

По-перше, відповідно до положень облікової політики в період з 1 грудня до 10 грудня та в період з 1 червня до 30 червня в обов'язковому порядку проводиться інвентаризація. Щодо каси, то інвентаризаційний процес здійснюється не менше чим 1 раз на місяць. Для належного забезпечення інвентаризаційного процесу створена постійно діюча інвентаризаційна комісія.

Рисунок 2.9 – Показники пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «Бесве»

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

Інвентаризаційний процес проводиться інвентаризаційною комісією, інвентаризуються всі активи та наявні пасиви. Порівняльні відомості, інвентаризаційні описи, акти та протоколи інвентаризаційної комісії формують систему документального супроводу. Після проведення інвентаризації в обліку мають бути відображені результати інвентаризації (лишки або нестачі).

Також важливим моментом перед складанням звітності є нарахування амортизації на основні засоби. У досліджуваному підприємстві використовується

прямолінійний метод нарахування амортизації, відповідно до якого сума амортизації за рік визначається за допомогою математичних дій, а саме вартість, яка амортизується, має бути поділена на термін корисного використання. Товариство даний метод використовує тому, що він дозволяє здійснити рівномірний розподіл амортизаційних сум між відповідними обліковими періодами. Крім того, відбувається залежність розміру амортизації від терміну корисного використання відповідного об'єкта основних засобів. Метод нарахування амортизації також зафіксовано в обліковій політиці.

В кінці року бувають випадки, що підприємство проводить уцінку / дооцінку відповідних об'єктів основних засобів. Зокрема, у 2020 році підприємство здійснило уцінку основних засобів на суму 5803,00 тис. грн., а в 2021 році – на суму 4079,00 тис. грн.

Уцінка основних засобів в обліку відображається наступною кореспонденцією рахунку: Дебет 131 – Кредит 10 (уцінка зносу), Дебет 975 – Кредит 10 (уцінка залишкової вартості).

Якщо дооцінка, то на підприємстві використовується наступна кореспонденція рахунків: Дебет 10 – Кредит 411 (первісна вартість основних засобів збільшена на суму дооцінки), Дебет 411 – Кредит 131 (дооцінка зносу).

Обов'язково потрібно закрити рахунки 7, 9 класів, а також фінансовий результат списати на рахунок 44. Дані операції проводяться в автоматизованому режимі. Для закриття періоду використовується електронний документ «Закриття місяця». Закриття рахунків 7 та 9 класів здійснюється на підставі електронного документу «Визначення фінансових результатів», реквізитами якого є:

- назва підприємства;
- дата;
- графа «закривати доходи та витрати на рахунок 79», яку потрібно позначкою активувати;
- графа «розрахувати прибуток / збиток на рахунку 44» , яку потрібно позначкою активувати;
- відповідальний;

- коментар.

У ТОВ «Бєєве» використовується рахунок 79, який призначений для узагальнення інформації про отриманих фінансовий результат. Створюючи даний документ завжди має бути зафіксований час у такому форматі «23:59:59». При проведенні зазначеного документу списується на субрахунок 441 «Нерозподілений прибуток».

Формат кореспонденцій, які використовує досліджуване підприємство наступний:

- Дебет 791 – Кредит 90, 91, 92 (для визначення фінансового результату списано витрати);
- Дебет 70, 71 – Кредит 791 (для визначення фінансового результату списано доходи).

Враховуючи факт, що на підприємстві облік ведеться в автоматизованому форматі, відповідно, регламентована звітність аналогічно формується.

Перед тим, як розглянути методику складання форми 1, вважаємо за потрібно наголосити на наступному. Механізм акумулювання інформації у першій регламентованій формі фінансової звітності за допомогою програмного інструменту полягає в тому, що інформація, яка зафіксована в електронних первинних документах переноситься автоматизовано до електронної стандартної звітності (оборотно-сальдові відомості, картки рахунків, аналіз рахунків, обороти по рахунку), а потім за допомогою спеціальної комбінації дій створюється форма 1. Для створення аналізованої форми фінансової звітності потрібно використовувати механізм «Регламентована і фінансова звітність», яка складається з двох частин:

- ліва частина представляє список всіх наявних регламентованих звітів;
- права частина представляє журнал звітів та забезпечує вивантаження регламентованого звіту в електронному форматі.

Процес створення звітів наступний. Використовуючи кнопку «Довідник звітів» необхідно здійснити виклик довідника, а кнопка «Налаштування» дозволяє здійснювати управління формами звітності, які представлені в розділі

«Регламентована і фінансова звітність». Для створення нової форми бухгалтерського балансу необхідно, використовуючи кнопку «Додати елемент списку», створити звіт. Своєрідною особливістю форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» є те, що при створенні за допомогою даної програми, графи є різного кольору, а саме зеленого кольору заповнюються автоматично, жовтого кольору – в ручному форматі.

Враховуючи факт, що на сьогодні програма 1 С: Підприємство (саме версія 7.7) практично не підтримується розробником, тому при складанні звітності здійснюється коригування, внесення показників в ручному режимі.

Програмою передбачено обов’язкове заповнення таких реквізитів:

- «одиниці виміру» - сумовий показник (тис. грн.);
- «організація» - назва підприємства;
- «дата підпису» - фіксується при відкритті форми відповідно до дати, зазначеної у програмі;
- автоматичний розрахунок» - відмітка, при встановленні якої відключається автоматичний розрахунок відповідних показників звіту за даними інших показників;
- коментар – зазначення коментаря в довільній формі.

Для того, щоб видалити інформацію зі звіту потрібно використати кнопку «Очистити», а для друку форми використовувати кнопку «Друк». За допомогою програми звіт формується практично автоматично в оперативному режимі. Проте, основним джерелом інформації для заповнення в автоматизованому форматі є стандартний звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунках».

На рисунку 2.10 наведено інформацію про підстави для заповнення відповідних граф першого розділу активу бухгалтерського балансу.

Враховуючи факт, що оборотна компонента активів ТОВ «Бєєве» є домінуючою, відповідно вважаємо за доцільно окремо дослідити формування її показників. На рисунку 2.11 продемонстровано методику заповнення другого розділу (оборотні активи) форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з деталізацією інформаційних джерел.

Назва статті / код рядка	Інформаційне джерело для заповнення
Основні засоби / 1010: а) первісна вартість / 1011 б) знос / 1012	рядок 1011 – рядок 1012: а) сальдо Дт 10, 11; б) сальдо Кт 131, 132
Довгострокові біологічні активи / 1020	Сальдо Дт 161, 163, 165
Усього необоротних активів / 1095	Сума рядків 1010+1020

Рисунок 2.10 – Характеристика інформаційних джерел для заповнення статей першого розділу (необоротні активи) фінансової звітності ТОВ «Бєєве»

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

Назва статті / код рядка	Інформаційне джерело для заповнення
Запаси / 1100: а) виробничі запаси / 1101; б) незавершене виробництво / 1102; в) готова продукція / 1103; г) товари / 1104	Сальдо Дт 20, 23, 27, 28 (крім субрахунку 286): а) сальдо Дт 20; б) сальдо Дт 23; в) сальдо 27; г) сальдо 28 (крім субрахунку 286)
Поточні біологічні активи / 1110	Сальдо Дт 21
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги / 1125	Сальдо Дт 36
Дебіторська заборгованість за виданими авансами / 1130	Сальдо Дт 36
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом / 1135	Сальдо Дт 641, 642
Інша поточна дебіторська заборгованість / 1155	Сальдо Дт 372, 377
Гроші та їх еквіваленти / 1165	Сальдо Дт 30, 31
Витрати майбутніх періодів / 1170	Сальдо Дт 39
Усього оборотних активів / 1195	Сума рядків 1100, 1110, 1125, 1130, 1135, 1155, 1165, 1170

Рисунок 2.11 – Характеристика інформаційних джерел для заповнення статей другого розділу (оборотні активи) фінансової звітності ТОВ «Бєєве»

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

У таблиці 2.5 подано характеристику інформаційних джерел для заповнення першого розділу пасиву бухгалтерського балансу «Власний капітал».

Таблиця 2.5 - Характеристика інформаційних джерел для заповнення першого розділу пасиву бухгалтерського балансу «Власний капітал»

Назва статті / код рядка	Інформаційне джерело для заповнення
Зареєстрований (пайовий) капітал / 1400	Сальдо Кт 40
Додатковий капітал / 1410	Сальдо Кт 42
Резервний капітал / 1415	Сальдо Кт 43
Нерозподілений прибуток / 1420	Сальдо Кт 441
Усього власного капіталу / 1495	Сума рядків 1400, 1410, 1415, 1420

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».*

Методика та інформаційні джерела формування показників третього розділу пасиву бухгалтерського балансу візуалізована на рисунку 2.11.

Назва статті / код рядка	Інформаційне джерело для заповнення
Короткострокові кредити банків / 1600	Сальдо Кт 60
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги / 1615	Сальдо Кт 63
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом / 1620	Сальдо Кт 641, 642
Поточна кредиторська заборгованість зі страхування / 1625	Сальдо Кт 65
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці / 1630	Сальдо Кт 66
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами / 1635	Сальдо Кт 681
Інші поточні зобов'язання / 1690	Зазначається сума по поточним зобов'язанням, які не були відображені у попередніх рядках розділу «Поточні зобов'язання і забезпечення»
Усього поточних зобов'язань і забезпечень / 1695	Сума рядків 1600, 1615, 1620, 1625, 1630, 1635, 1640, 1690

Рисунок 2.5 – Характеристика інформаційних джерел для заповнення статей третього розділу пасиву форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»*

Щодо формування показників другого розділу пасиву, то варто зазначити, що тільки по рядку 1515 «Інші довгострокові зобов'язання» відображається інформація, відповідно, інформаційною базою для заповнення є сальдо Кт 53.

Враховуючи факт, що в ТОВ «Бєєве» бухгалтерський облік автоматизований, відповідно процес складання є доволі простим, оперативним, а також мінімізується ймовірність виникнення помилок, оскільки в програмі є журнал кореспонденцій рахунків, повністю забезпечується можливість ведення первинного обліку в автоматизованому форматі. Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що облік організовано належним чином. Проте, цифровізація, розширення можливостей програмного забезпечення, а також інші ключові питання створюють базис для вдосконалення бухгалтерського обліку та структури досліджуваної форми звітності. Дані питання будуть розкриті в наступному пункті кваліфікаційної роботи.

2.3 Напрями вдосконалення структури балансу та організації бухгалтерського обліку

У ТОВ «Бєєве» для ведення бухгалтерського обліку використовується програма «1С Бухгалтерія версії 7.7», яка дозволяє фіксувати всі господарські операції, формувати стандартизовану та регламентовану звітність. Проте, на сьогодні недоліками щодо використання даної програми є наступне:

- 1) даний програмний продукт підпадає під санкції, відповідно, використовувати його у практичній діяльності не є доцільним;
- 2) існує значна кількість альтернативних програмних продуктів, технічні, системні та функціональні можливості дозволяють на більш прогресивному рівні з урахуванням діючого законодавства вести облік, створювати звітність, проводити та документально оформлювати інвентаризаційні процеси, фіксувати елементи облікової політики у програмі.

У контексті означуваного пропонуємо для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності використовувати ТОВ «Бєєве» програму «BAS :

Бухгалтерія», функціональні можливості якої дозволять у автоматизованому режимі формувати звітність, здійснювати обмін документацією між різними контрагентами, синхронізувати дані з метою паралельної роботи з іншими програмами, а також здійснювати експрес-перевірку.

Варто приділити увагу питанню створення звіту за допомогою запропонованого для використання програмного продукту. Так, для того, щоб сформувати баланс потрібно використати розділ «Звіти» → «Регламентовані звіти вбудовані» та обрати звіт «Бухгалтерський баланс», що візуалізовано на рисунку 2.12.

Рисунок 2.12 – Створення регламентованого звіту в програмі «BAS: Бухгалтерія»

**Джерело: створено автором за допомогою програмного продукту.*

Баланс в даній програмі розташований у групі «Фінансова звітність», тому для його створення необхідно скористатися кнопкою «Створити звіт». Після створення звіту задаються параметри даної форми звітності (назва підприємства, звітний період). Для роботи з регламентованою формою потрібно її відкрити за

допомогою кнопки «Відкрити». Заповнити даний звіт можна шляхом натискання кнопки «Заповнити», активізація якої дозволяє оперативно заповнити форму 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Впровадження зазначених пропозицій на практиці дозволить адаптувати обліковий процес відповідно до вимог законодавства, мінімізувати ймовірність помилок у процесі ведення бухгалтерського обліку, а особливо складання регламентованої звітності (в т.ч. форми 1), оскільки функціональні можливості дозволяють в режимі реального часу здійснити перевірку правильності формування показників по кожній статті шляхом співставлення їх значення з інформацією, яка зафіксована в стандартному звіті «Оборотно-сальдовій відомості».

Наступна пропозиція щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку полягає в наступному. Враховуючи, що основним нормативним документом, який чітко регламентує правила ведення бухгалтерського обліку є Облікова політика, моделювання якої повинне відповідати вимогам Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, даний факт потрібно врахувати. У підприємства розроблена облікова політика, проте вона не відображає деталізовано підхід щодо організації та ведення бухгалтерського обліку. Тому необхідно даний нормативний документ вдосконалити, перезатвердити та впровадити в практичну діяльність, оскільки якісно розроблений зазначений внутрішній нормативний документ забезпечує на практиці на належному рівні вести бухгалтерський облік.

На рисунку 2.13 узагальнено напрями вдосконалення облікової політики в ТОВ «Бєєве».

Розроблена Облікова політика з урахуванням запропонованих напрямів вдосконалення буде дієвим інструментом організації бухгалтерського обліку, оскільки максимально враховуватиме вимоги нормативних документів, акумулюватиме підходи щодо організації бухгалтерського обліку у кожній конкретній ситуації, обґрунтовуватиме організаційні аспекти системи внутрішнього контролю, терміни імплементації інвентаризації, як

органолептичного прийому встановлення наявності цінностей, зобов'язань, а також терміни її проведення.

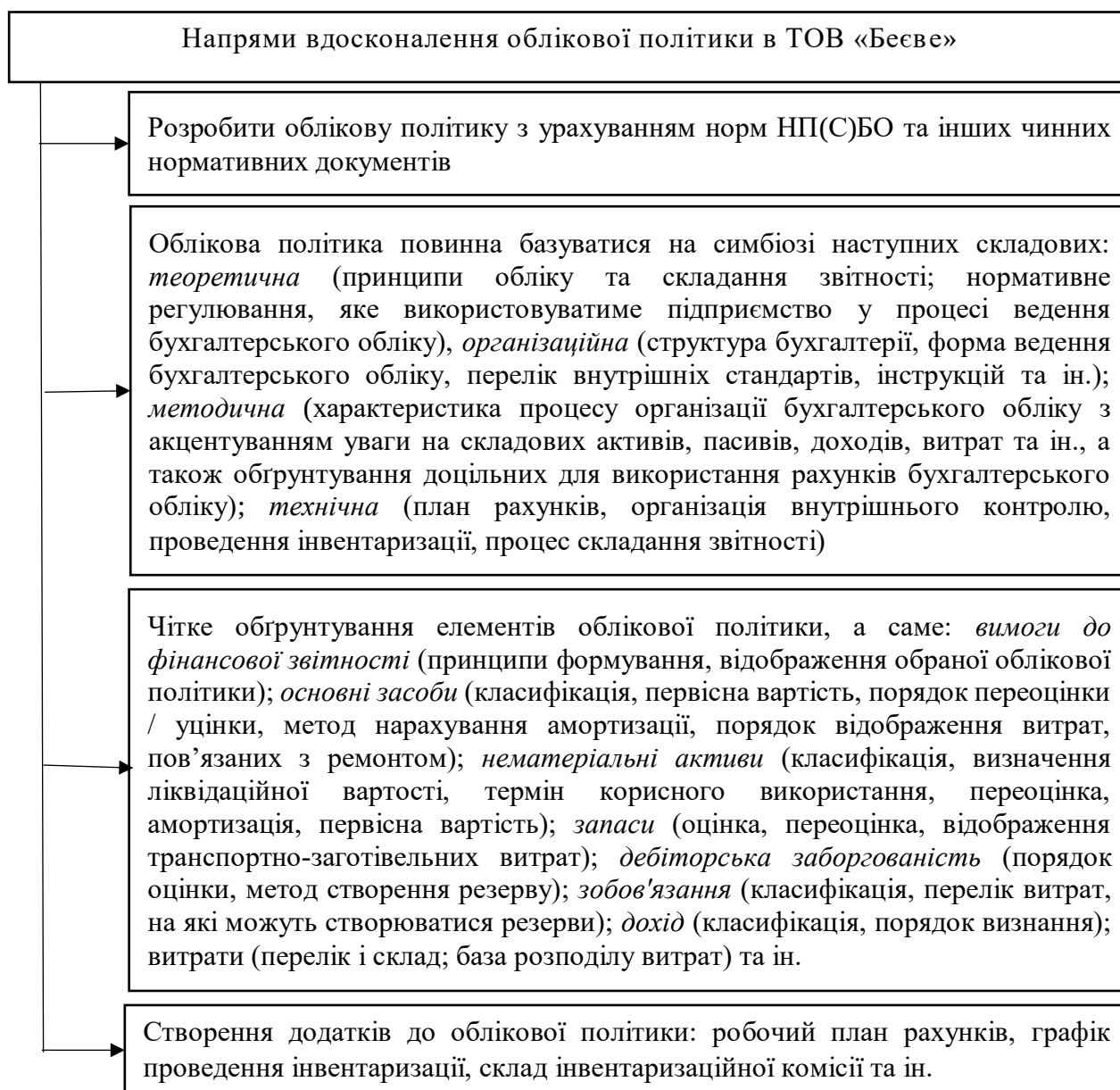

Рисунок 2.13 - Напрями вдосконалення облікової політики в ТОВ «Бєєве»

*Джерело: розроблено автором.

В контексті обґрунтування пропозицій вважаємо за потрібне зупинитися на вдосконаленні форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Детальний аналіз структури активу дозволяє зазначити, що домінуючу частку у структурі оборотної складової займає дебіторська заборгованість. Наявність дебіторської заборгованості у підприємства є питанням дискусійним

щодо позитивних та негативних наслідків, оскільки з однієї сторони збільшуються обсяги реалізації, але з іншої – кошти підприємства «працюють на стороні». Враховуючи факт, що значна частка дебіторської заборгованості є змішаним монетарним активом, тобто дебітор повинен розрахуватися виключно грошовими коштами, тому з метою побудови дієвої системи управління монетарною дебіторською заборгованістю необхідно керівнику мати інформацію про зазначений вид заборгованості. Беззаперечно, використовуючи договори з покупцями, а також інформацію, зафіксовану у первинних та стандартних документах, бухгалтер зможе у фінансовій звітності розмежувати дебіторську заборгованість у розрізі монетарної та немонетарної. Таке розмежування допоможе керівнику аналізувати в динаміці розмір монетарної дебіторської заборгованості, а також визначати та імплементувати управлінські дії, які будуть спрямовані на мінімізацію розміру.

У зв'язку з тим, що фінансова звітність є основою інформаційного забезпечення управлінського процесу, вважаємо за доцільне запропонувати вдосконалення даної форми звітності у контексті застосування додатково вписуваних рядків, які відображатимуть інформацію про монетарну дебіторську заборгованість. У таблиці 2.6 подано фрагмент удосконалення форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» в частині монетарної дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.2 – Фрагмент удосконалення форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» в частині монетарної дебіторської заборгованості

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
.....			
Дебіторська заборгованість за продукції, товари, роботи, послуги	1125		
у тому числі монетарна дебіторська заборгованість	1126		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
у тому числі монетарна дебіторська заборгованість	1156		
.....			

**Джерело: запропоновано та розроблено автором.*

Отже, запровадження на практиці такої деталізації інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності дозволить управлінцям різних ієрархічних рівнів приймати дієві управлінські рішення, розробити дієву політику управління даним видом заборгованості та запровадити ефективну систему внутрішнього контролю, що, своєю чергою, дозволить зменшити термін погашення дебіторської заборгованість, збільшить темпи обертання, а також сприятиме підвищенню рівня ліквідності бухгалтерського балансу.

Проте, варто зазначити, що дана пропозиція вимагає також вдосконалення нормативних документів. Так, в додатку до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» представлено перелік додаткових статей фінансової звітності. Відповідно, з метою корелювання інформації, яка зафіксована у досліджуваних формі звітності та додатку до Положення, буде доцільно додати запропоновані додаткові статті до переліку додаткових статей.

Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку відбувається під впливом цифрових трансформацій. Трансформуються інформаційні потоки, елементи методу бухгалтерського обліку, з'являються нові елементи цифрової звітності, які є дуже зручними для керівників у практичному аспекті.

Вважаємо за доцільне запропонувати використання в практичній діяльності дашборду.

Дашборд – це: 1) сучасний формат збору і візуального представлення масивів даних; 2) аналітична панель зі зрозумілим інтерфейсом для інтерактивної взаємодії з великою кількістю постійно змінних показників; 3) найбільш ефективний спосіб представлення даних, отриманих з декількох джерел, для аналізу та управління підприємством [20].

Дашборд може бути різних видів: для управління бізнес-процесами; для моніторингу суб'єкта господарювання; для діагностики результатів діяльності підприємства. Основою для даних дашборду беззаперечно є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ціль створення дашборду зводиться до того, щоб в простому форматі, режимі реального часу візуалізувати результативні показники, провести порівняльний аналіз, оцінити в динаміці відповідні індикатори та

прийняти управлінські рішення. Тобто, дашборд забезпечує чітку архітектуру взаємодії системи бухгалтерського обліку та управлінців різних рівнів.

На рисунку 2.14 охарактеризовано переваги дашборду як елемента цифрової звітності бухгалтерського обліку.

Рисунок 2.14 - Переваги дашборду як елемента цифрової звітності бухгалтерського обліку

**Джерело: складено автором з урахуванням матеріалів [29].*

Отже, можна без сумніву зазначити, що використання дашборду в практичній діяльності є актуальним, оскільки дана панель оперативно дозволяє

сформувати потрібну управлінську звітність та прийняти дієві управлінські рішення.

Підводячи підсумки по даному підпункту, доцільно зазначити, що практична імплементація зазначених пропозицій сприятиме підвищенню аналітичності інформаційної платформи управлінських процесів, забезпечить організувати бухгалтерських облік з урахуванням сучасних технологічних змін.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬНИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організаційно-методичні аспекти контрольного процесу формування показників балансу підприємства

Контрольний процес формування показників форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» може бути забезпечений на зовнішньому рівні (наприклад, аудиторський контроль) та внутрішньому рівні (наприклад, внутрішньогосподарський контроль). У ТОВ «Бееве» на належному рівні функціонує система внутрішнього контролю, але аудиторський контроль жодного разу не проводився. Враховуючи факт, що актуальність аудиту в умовах транспарентності бізнесу з кожним роком зростає, відповідно обґрунтуємо організаційно-методичні аспекти аудиту бухгалтерського балансу.

Враховуючи вимоги МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» щодо ідентифікації цілей аудитора у процесі аудиту фінансової звітності, мету аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» доцільно інтерпретувати наступним чином, а саме:

а) отримати обґрунтовану впевненість у тому, що форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки, надаючи в такий спосіб аудитору можливість висловити думку, чи складена дана форма фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної Концептуальної основи фінансової звітності;

б) у Звіті аудитора відобразити інформацію про перевірку форми 1 фінансової звітності і повідомити інформацію, як цього вимагають МСА, відповідно до результатів, отриманих аудитором.

Відповідно до конкретизованих цілей, напрямами аудиту досліджуваної форми звітності є:

- 1) перевірка правильності узагальнення облікової інформації у статтях;
- 2) перевірка правильності формування складових власного капіталу;
- 3) перевірка кореляції розміру зареєстрованого капіталу із зафіксованою у Статуті інформацією про розмір зазначеного виду капіталу;
- 4) перевірка правильності визначення підсумків відповідних розділів бухгалтерського балансу;
- 5) перевірка реальності дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- 6) перевірка правильності розподілу нерозподіленого прибутку;
- 7) перевірка правильності створення резервного капіталу;
- 8) узгодження інформації балансу з формами звітності, які відображають деталізацію показників та зміни у їх складі, що зафіксовано в інших формах звітності.
- 9) оцінка дотримання підприємством вимог нормативних документів, які регламентують порядок складання та заповнення форми звітності;
- 10) оцінка ліквідності;
- 11) оцінка платоспроможності та фінансової стійкості;
- 12) оцінка рентабельності власного капіталу та активів;
- 13) розрахунок вартості чистих активів;
- 14) оцінка діяльності підприємства на безперервній основі;
- 15) оцінка ймовірного ризику виникнення банкрутства;

Ідентифікація пріоритетних цільових завдань можлива за наступних умов:

- 1) аудит детально спланований, відповідно, може бути виконаний ефективно;
- 2) максимальне акцентування уваги на статтях, яким властивий ризик суттєвого викривлення в результаті шахрайства;
- 3) аудитор повинен обов'язково використовувати тестування.

На рисунку 3.1 візуалізовано організаційно-методичні аспекти аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

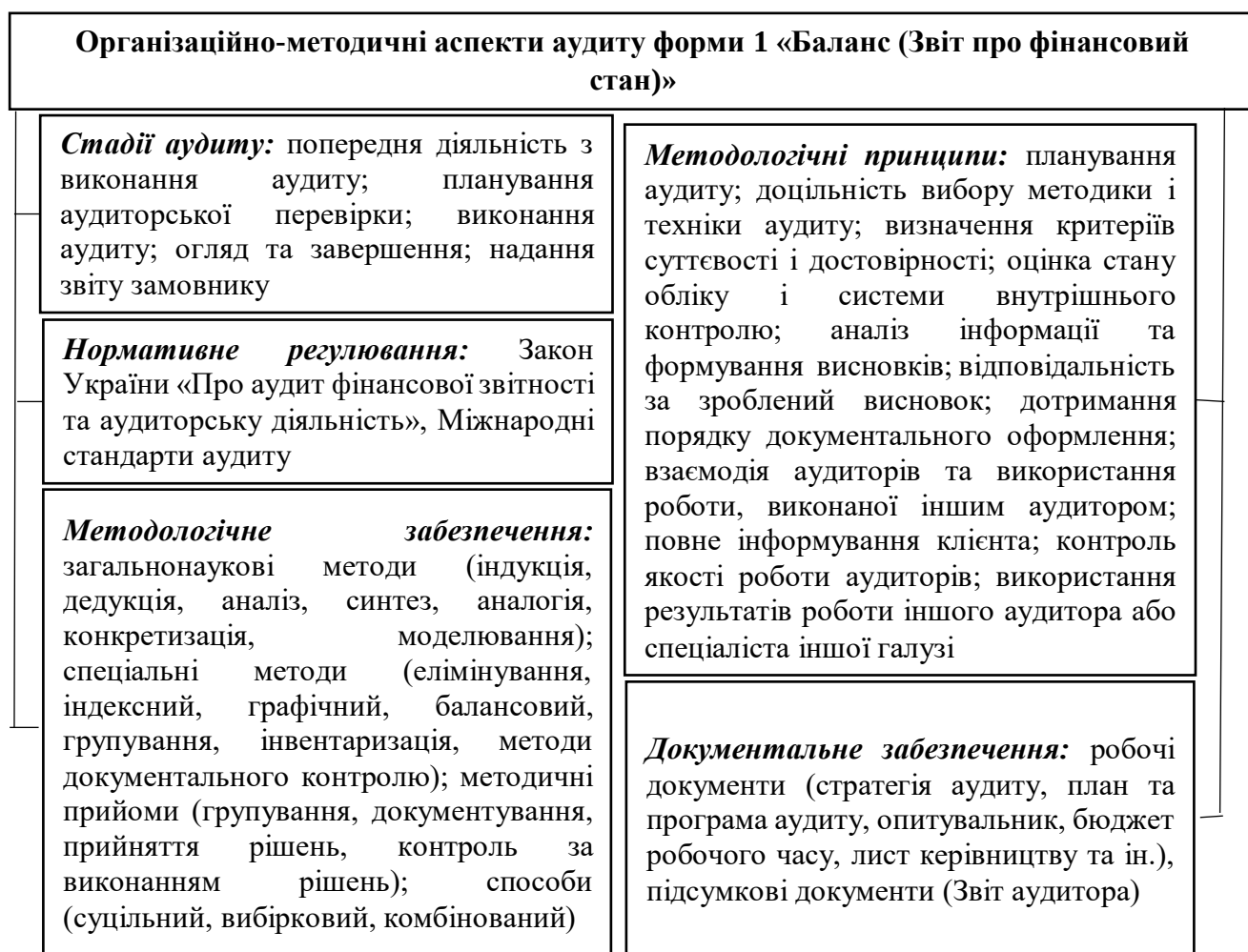

Рисунок 3.1 - Організаційно-методичні аспекти аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором.*

У процесі аудиторської перевірки аудитор повинен отримати розуміння того, які нормативні документи є ключовими, положення яких обов'язково враховується у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності, а також веденні бухгалтерського обліку. Тобто, всі представлені в пункті 1.2 нормативні документи повинні мають бути оцінені, оскільки в даному контексті ціль аудитора зводиться до наступного:

- а) отримати аудиторські докази, які будуть підтверджувати дотримання вимог нормативних документів підприємством;
- б) практично імплементувати аудиторські процедури, які забезпечать виявити події, що можуть засвідчити недотримання підприємством вимог нормативних документів;

в) у випадку, якщо були виявлені ймовірні випадки, недотримання підприємством вимог нормативних документів, виявити дані випадки.

Для успішного досягнення зазначених цілей аудитор повинен зробити запит управлінському персоналу, працівникам підприємства.

Для належного проведення аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» аудитор має здійснити ретельне, поетапне планування, тобто виконати відповідні заходи планування, які деталізовані на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 - Заходи планування аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором за матеріалами [34].*

Для якісного виконання аудиту бухгалтерського балансу, обов'язково потрібно оцінити, отримати розуміння системи внутрішнього контролю підприємства. На рисунку 3.3. подано характеристику напрямів внутрішнього

контролю, які допоможуть аудиторів отримати необхідне розуміння про систему внутрішнього контролю (ВК), що, своєю чергою, забезпечить вірне виконання аудиторських процедур, результатом яких буде ідентифікація чинників, які здійснюють вплив на ризик суттєвого викривлення, а також деталізувати термін / обсяг виконання доцільних подальших аудиторських процедур.

Рисунок 3.3 - Процес отримання розуміння аудитором системи внутрішнього контролю у процесі аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

**Джерело: складено автором за матеріалами [34].*

Якщо на підприємстві створено відділ внутрішнього аудиту, аудитор при проведенні аудиту бухгалтерського балансу може використати результати роботи зазначеного відділу, а саме:

- спостереження за інвентаризацією;
- аналіз статей фінансової звітності в інформаційній системі.

У процесі аудиту форми 1 аудитор має виконати відповідні аналітичні процедури, які доцільно розмежовувати наступним чином:

- аналітичні процедури по суті;
- аналітичні процедури для формування загального аудиторського висновку.

Відносно аналітичних процедур по суті, варто зазначити, що вони можуть виконуватися окремо або разом з тестами. При виконанні аналітичних процедур по суті аудитор повинен:

- оцінити доречність, актуальність застосування відповідних аналітичних процедур;
- оцінити достовірність облікових даних на яких буде базуватися виконання процедур (до прикладу, перш ніж розраховувати показники платоспроможності та фінансової стійкості, аудитор повинен пересвідчитися, що статті фінансової звітності є достовірними);
- після розрахунку відповідних показників доцільно оцінити їх точність, ймовірність викривлення;
- у випадку наявності розбіжностей, оцінити обсяг.

У процесі виконання аналітичних процедур по суті важливу роль відіграє надійність даних, відповідно, необхідно врахувати наступні фактори:

- інформаційне джерело;
- можливість порівняння інформації;
- характер, прийнятність інформації;
- заходи внутрішнього контролю за формуванням інформаційного забезпечення та його оцінка з позиції точності, достовірності, повноти.

Щодо аналітичних процедур, які є актуальними та необхідними для формулювання загального висновку, то вони повинні виконуватися на етапі завершення аудиторської перевірки та підтверджувати висновки аудитора. Практично всі процедури спрямовані на отримання аудиторських доказів.

На рисунку 3.4 подано характеристику аудиторських доказів.

Рисунок 3.4 – Характеристика аудиторських доказів

**Джерело: складено автором за матеріалами [34].*

Процес аудиторської перевірки повинен бути обов'язково задокументованим. Вся документація з аудиту поділяється на робочу та підсумкову. Всі питання, які пов'язані з формуванням робочої документації деталізовані в МСА 230 «Аудиторська документація».

Детальний аналіз сутності робочої документації, що розкрито в нормативних, наукових матеріалах, дозволяє зазначити, що робоча документація – це:

- документи, матеріали, створені аудитором;
- документи, матеріали, підготовлені для аудитора;

- архівні документи про підприємство, на якому аудитор неодноразово проводив перевірку.

Структура, регламент формування робочої документації – виключне завдання аудитора. В МСА 230 не зазначено в якій кількості може бути сформована робоча документація, проте практика засвідчує, що робоча документація повинна охоплювати широке коло питань для документування, кожній стадії перевірки має відповідати відповідний перелік документації.

Слушною в даному контексті дослідження питання робочої документації є пропозиція Бондар Ю.В, яка наголошує, розрізненість аудиторських фірм, відсутність або формальність з боку держави контролю за документальним забезпеченням створює основу для виникнення певної неузгодженості, хаотичності, що, своєю чергою, підвищує слабкість доказової бази аудиторів [1, 15].

Враховуючи, що форма 1 є складова фінансової звітності, вважаємо за доцільне виокремити в розрізі стадій аудиту перелік основних робочих документів, які повинні в обов'язковому порядку створюватися суб'єктами аудиторських перевірок:

- 1) стадія 1: прийняття клієнта:
 - опитувальник;
 - висновок партнера;
 - лист-зобов'язання;
 - запит до попереднього аудитора (у випадку проведення в минулому незалежних контролів);
- 2) стадія 2: планування:
 - розуміння бізнесу клієнта;
 - стратегія;
 - план;
 - аналітичний огляд;
 - використання роботи експерта;
 - оцінка ризиків;

- програма аудиту;
- 3) стадія 3: перші завдання з аудиту:
 - оборотно-сальдові відомості – програма аудиту;
 - справедлива вартість і оцінки – програма аудиту;
 - події після звітної дати – програма аудиту;
- 4) стадія 4: виконання:
 - консультації та висновки;
 - відповідні документи та програми;
 - питання до уваги директора;
 - довідка про ділові стосунки директора з підприємством;
 - перелік неврегульованих питань;
 - проєкт листва керівництву;
 - примітки партнера з аудиту;
 - лід скедьюли.

На п'ятій стадії – надання звіту замовнику

Варто зазначити, що є певні умови, коли складання Звіту аудитора є можливим (рисунк 3.3).

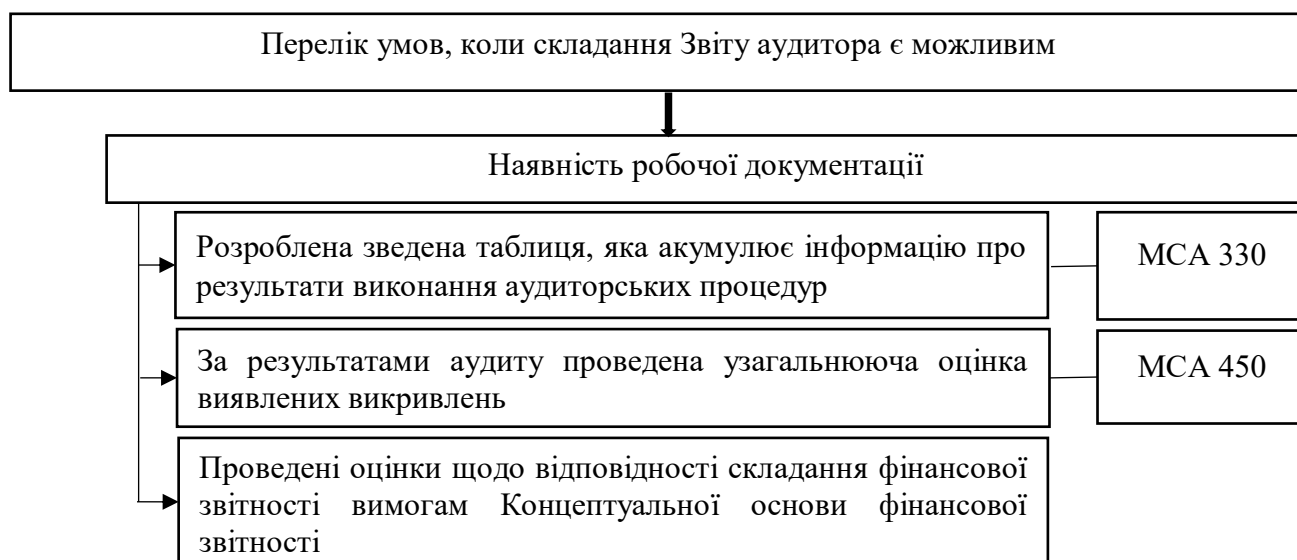

Рисунок 3.5 - Перелік умов, коли складання Звіту аудитора є можливим

**Джерело: складено автором за матеріалами [34].*

Якщо дотримані зазначені вимоги, відповідно складання Звіту аудитора є можливим. Вимоги щодо складання та структури Звіту аудитора задекларовані в МСА 700–799 «Аудиторські висновки та звітування».

3.2 Практичні аспекти аудиту бухгалтерського балансу, як форми незалежного контролю

Аудит форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» має базуватися на урахуванні вимог МСА. Враховуючи особливості діяльності підприємства, досвід роботи аудитора перевірка може проводитися як суцільним способом, так і вибіркоvim. При застосуванні суцільного способу перевіряються 100 % документації, а при вибіркоvim актуальним є застосування вибірки. Процес здійснення вибірки обґрунтовано в МСА 530 «Аудиторська вибірка».

Існують різні методи вибірки:

- 100 % тестування, яке забезпечує вивчення всіх наявних статей (хоча з однієї сторони даний метод не передбачає вибірку, але в МСА він задекларований);
- використання автоматизованого програмного забезпечення;
- систематичний відбір, який передбачає, що кількість елементів вибірки, які наявні в генеральній сукупності, має ділитися на розмір вибірки, що, своєю чергою, забезпечує визначення інтервалу вибірки;
- безсистемний відбір, який передбачає визначення вибірки без дотримання будь-якого структурного методу;
- відбір блоком, який передбачає вибір суміжних елементів генеральної сукупності блоком / блоками;
- зважений відбір – передбачає в якості сукупності використання грошових одиниць, а не фізичних, при цьому забезпечуються рівні можливості кожної грошової одиниці, хоча індивідуальну грошову одиницю практично не реально перевірити, при тому, що елемент, який буде включений до суми, є обраним для перевірки.

Метод вибору вибірки - це рішення аудитора з урахуванням обставин. Для забезпечення прийняттого ризику вибірки, аудитор має визначити розмір вибірки, який відповідатиме достатньому рівню. На рисунку 3.6 узагальнені фактори, які потрібно врахувати аудиторіві при визначенні розміру вибірки.

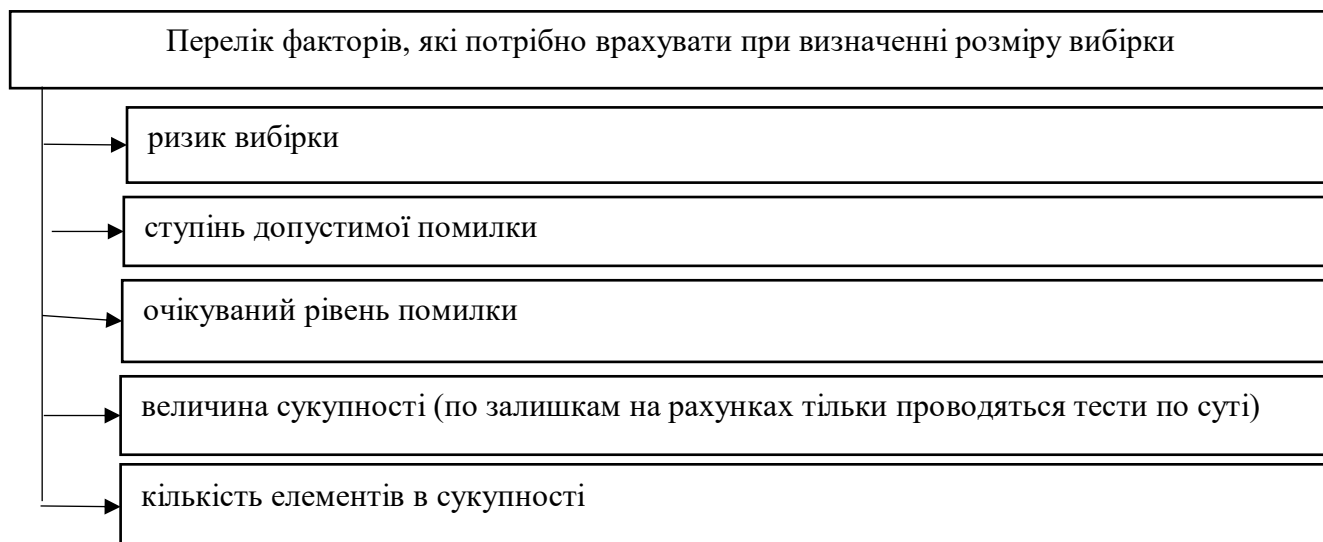

Рисунок 3.6 - Перелік факторів, які потрібно врахувати при визначенні розміру вибірки

**Джерело: складено автором за матеріалами [1, с. 332].*

У випадку, якщо тестується вибірка з сукупності, то завжди матиме місце ризик вибірки. Якщо тестування проходить вся сукупність, відповідно, ризик вибірки не матиме / практично не матиме місця. Аудитори повинні прийняти рішення щодо рівня ризику вибірки, що буде залежати від довіри, яка може покладатися на тест. Доцільно виокремити наступні випадки, коли рівень довіри до тесту буде низьким:

- не може містити помилки сукупність, яка тестується;
- на аналітичні процедури покладається довіра;
- на внутрішній контроль покладається довіра;
- на інші процедури покладається довіра.

Розмір ризику, який аудитори можуть прийняти, впливає на розмір вибірки, тобто нижчий рівень ризику – більший розмір вибірки.

Аудит бухгалтерського балансу потрібно здійснювати в послідовності форма фінансової звітності → стандартні звіти → первинні документи.

У процесі аудиту в розрізі наявних складових компонент бухгалтерського балансу аудитор повинен акцентувати увагу на наступному:

- 1) основні засоби (ОЗ):
 - ведення на підприємстві реєстру ОЗ та його оновлення;
 - списання застарілих активів після оновлення складу ОЗ;
 - проведення звірок за даними, зафіксованими в обліку та фактичною наявністю;
 - присвоєння інвентарних номерів ОЗ;
 - розрахунок доходу при здачі ОЗ в оренду;
 - захист та належне зберігання об'єктів ОЗ;
 - страхування відповідних об'єктів ОЗ;
 - наявність документів, які підтверджують право власності на ОЗ;
 - правильність та періодичність нарахування амортизації;
 - проведення переоцінки ОЗ;
 - періодичність та результати інвентаризації ОЗ;
- 2) довгострокові біологічні активи:
 - оцінка довгострокових біологічних активів;
 - витрати та доходи, пов'язані з довгостроковими біологічними активами;
 - інформація про довгострокові біологічні активи у звітності підприємства;
- 3) запаси:
 - використання заздалегідь підписаних прибуткових накладних у процесі отримання відповідних цінностей;
 - організація на підприємстві контролю за отриманими запасами;
 - оформлення процесу повернення запасів відповідними прибутковими накладними та ін.;

- відображення на рахунках бухгалтерського обліку інформації щодо невідфактурованих поставок, запасів в дорозі та ін.;
- ведення реєстру запасів та періодичність, способи його оновлення;
- умови зберігання запасів;
- присвоєння номенклатури запасам;
- умови зберігання застарілих запасів;
- зниження вартості (переоцінка) запасів;
- періодичність та результати проведення інвентаризації;
- умови зберігання запасів, які реалізовані, але не відвантажені;
- процедура відпуску запасів зі складу на продаж або виробництво;
- оцінка запасів при їх придбання, вибуття та ін.;
- 4) дебіторська заборгованість:
 - ділова репутація покупців;
 - процедура відкриття / закриття рахунків покупців;
 - відображення активних рахунків підприємства у переліку торгової дебіторської заборгованості;
 - політика ціноутворення на підприємстві, процедура оновлення прайс-листів;
 - контроль підприємства за відвантаженням продукції;
 - відвантаження товарів відповідно затверджених замовлень;
 - арифметична перевірка документів, які використовуються у процесі реалізації / відвантаженні продукції;
 - відображення готівкових продажів;
 - визначення та відображення в обліку виручки від реалізації непридатних товарів / браку;
 - звірка підсумкових сум процесу реалізації з банківськими виписками;
 - наявність страхових гарантій для покриття збитків;
 - звірка підсумкових сум на рахунках дебіторів з сумами, які зафіксовані у переліку дебіторів;

- перевірка інформації щодо термінів погашення дебіторської заборгованості;
- перевірка звітів / інформації, яка надсилається покупцям;
- правильність ведення обліку розрахунків з дебіторами;
- ведення бухгалтерського обліку простроченої дебіторської заборгованості;
- затвердження та документування процесу списання дебіторської заборгованості;

5) готівка та рахунки в банках:

- контроль за доступом до системи Клієнт-банк;
- контроль залишків на початок дня відповідно до банківських виписок;
- контроль за готівкою, отриманою від продажу;
- перевірка основних платежів підприємства;
- звірка платежів з первинними документами;
- підкріпленість платіжних документів первинними та іншими підтверджувальними документами;

- визначення та дотримання ліміту каси;
- організація, періодичність та результати інвентаризації;
- умови належності зберігання готівки;
- наявність договору про повну матеріальну відповідальність з касиром;
- дотримання принципу матеріальної відповідальності;

6) витрати майбутніх періодів:

- склад витрат майбутніх періодів;
- організація бухгалтерського обліку виникнення та списання витрат майбутніх періодів;

7) власний капітал:

- правильність та повнота формування зареєстрованого капіталу;
- дотримання вимог нормативних документів у процесі щодо створення зареєстрованого капіталу;

- правильність відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про всі складові власного капіталу;
 - відповідність створення зареєстрованого та резервного капіталу вимогам Статуту;
 - розподіл прибутку;
- 8) зобов'язання:
- кредитні договори та умови їх дотримання, виконання підприємством;
 - цільове використання кредитних коштів;
 - відображення в обліку отримання кредитних коштів, їх використання та погашення;
 - існування політики щодо вибору постачальника;
 - умови отримання товарів від постачальників та їх документальний супровід;
 - контроль своєчасності віднесення доходів та витрат на періоди, в яких вони виникли;
 - організація обліку розрахунків з постачальниками;
 - ведення синтетичного рахунку розрахунків з постачальниками;
 - звірка залишків у реєстрі постачальників з залишками у розрізі постачальників;
 - термін прострочення розрахунків з постачальниками;
 - правильність нарахування заробітної плати;
 - своєчасність виплати заробітної плати;
 - своєчасність перерахування ЄСВ, ПДФО, Військового збору;
 - коректність відображення для працівників позиків;
 - періодичність, результати інвентаризації зобов'язань та ін.

Зазначений перелік ключових питань, на яких потрібно акцентувати увагу не є кінцевим, оскільки кожен аудитор визначає його з урахуванням особливостей діяльності підприємства, власної методики перевірки та досвіду проведення аудиту.

Враховуючи, що на підприємстві бухгалтерський облік автоматизований, відповідно акцент аудитора має бути спрямований на наступне:

- затвердження на підприємстві процедур встановлення та використання програмного забезпечення;
- документальне підтвердження змін в інформаційній системі (на підприємстві для ведення обліку використовується програма, яка самостійно не оновлюється);
- наявність у працівників навичок роботи з програмним забезпеченням;
- наявність засобів доступу, захисту доступу до програмного забезпечення;
- контроль за доступом до даних програмного забезпечення;
- перевірка внесених даних до оновлених стандартних та регламентованих звітів;
- способи архівування даних;
- наявність плану дій на підприємстві у випадку збою програмного забезпечення;
- використання підприємством антивірусних програм;
- перевірка випадків ймовірного використання комп'ютерної техніки працівниками підприємства для власних потреб;
- перевірка правильності, законності з позиції обов'язків працівників здійснення банківських трансакцій;
- перевірка питання щодо підпису документів бухгалтерського обліку цифровим підписом.

При проведенні аудиту бухгалтерського балансу обов'язково потрібно провести співставлення показників форми 1 з іншими узагальнюючими, уточнюючими показниками, які зафіксовані в інших формах фінансової звітності, які досліджуване підприємство складає в обов'язковому порядку.

На рисунку 3.7 подано порівнювальність показників активу форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» ТОВ «Бееве».

Порівнювальність показників активу форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» ТОВ «Бєєве»	
Показники форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Показники форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності»
Форма № 1, рядок 1011, графи 3 і 4	Форма № 5, рядок 260, графи 3 і 14 мінус рядок 105 графи 3 і 14
Форма № 1, рядок 1012, графи 3 і 4	Форма 5, рядок 260, графи 4 і 15 мінус рядок 105 графи 4 і 15
Форма № 1 рядок 1020 плюс рядок 1022 мінус 1021 графи 3 і 4	Форма 5, рядок 1410, графи 13 і 17
Форма № 1, рядок 1020, графа 3	Форма 5, рядок 1410, графа 3 мінус графа 4 плюс графа 13
Форма № 1, рядок 1020, графа 4	Форма 5, рядок 1410, графа 11 мінус графа 12 плюс графа 17
Форма № 1, рядок 1021, графи 3 і 4	Форма 5, рядок 1410, графи 3 і 11
Форма № 1, рядок 1022, графи 3 і 4	Форма 5, рядок 1410, графи 4 і 12
Форма № 1, рядок 1110, графа 4	Форма 5, рядок 870, графа 3
Форма № 1, рядок 1102, графа 4	Форма 5, рядок 890, графа 3
Форма № 1, рядок 1103, графа 4	Форма 5, рядок 900, графа 3
Форма № 1, рядок 1104, графа 4	Форма 5, рядок 910, графа 3
Форма № 1, рядок 1125, графа 4	Форма 5, рядок 940, графа 3
Форма № 1, рядок 1100, графа 4	Форма 5, сума рядків 800 - 860, 880 - 910, графа 3
Форма № 1, рядок 1110 графа 3	Форма 5, рядок 1420, графа 3 плюс графа 13
Форма № 1 рядок 1110, графи 3 і 4	Форма 5, рядок 1420, графа 3 плюс графа 13, графа 11 плюс графа 17
Форма № 1, рядок 1110 графа 4	Форма 5, рядок 1420, графа 11 плюс графа 17
Форма № 1, рядок 1165 графа 4	Форма 5, рядок 690, або сума рядків 640, 650

Рисунок 3.7 - Порівнювальність показників активу форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» ТОВ «Бєєве»

Показники форми 1 активу корелюють з показниками форми 3 «Звіт про рух грошових коштів», що обов'язково має бути в процесі аудиту перевірено (рисунок 3.8).

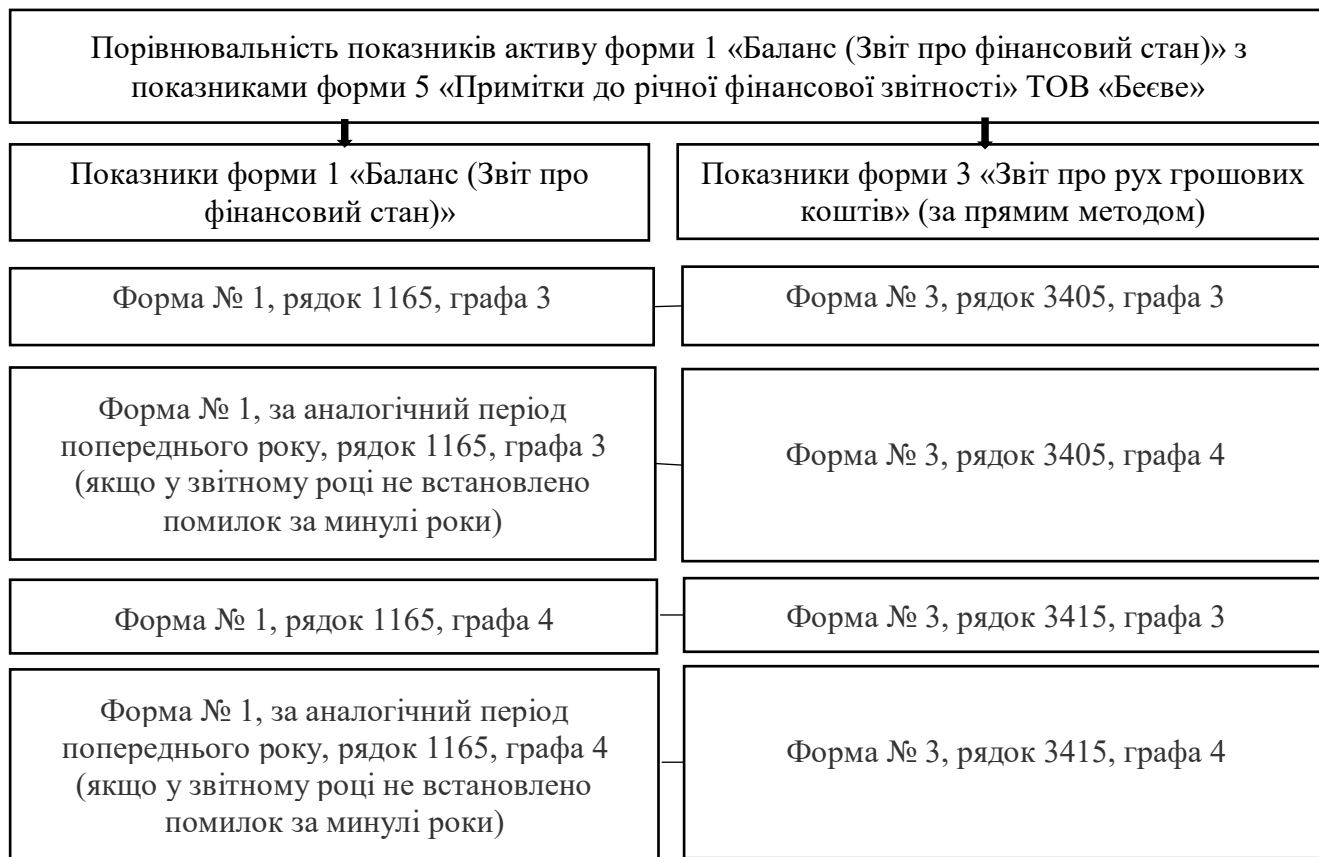

Рисунок 3.8 - Порівнювальність показників активу форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» ТОВ «Бєєве»

**Джерело: складено автором з урахуванням матеріалів [16].*

Щодо показників пасиву форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», то для порівнюваності власного капіталу необхідно використовувати показники форми 4 «Звіт про власний капітал». Відносно зобов'язань та забезпечень, варто зазначити, що тільки інформацію про забезпечення можна порівняти з формою 5 «Примітки до річної фінансової звітності» у розділі VII «Забезпечення і резерви».

На рисунку 3.9 подано порівнювальність показників розділу 1 «Власний капітал» пасиву форми 1 з показниками форми 4.

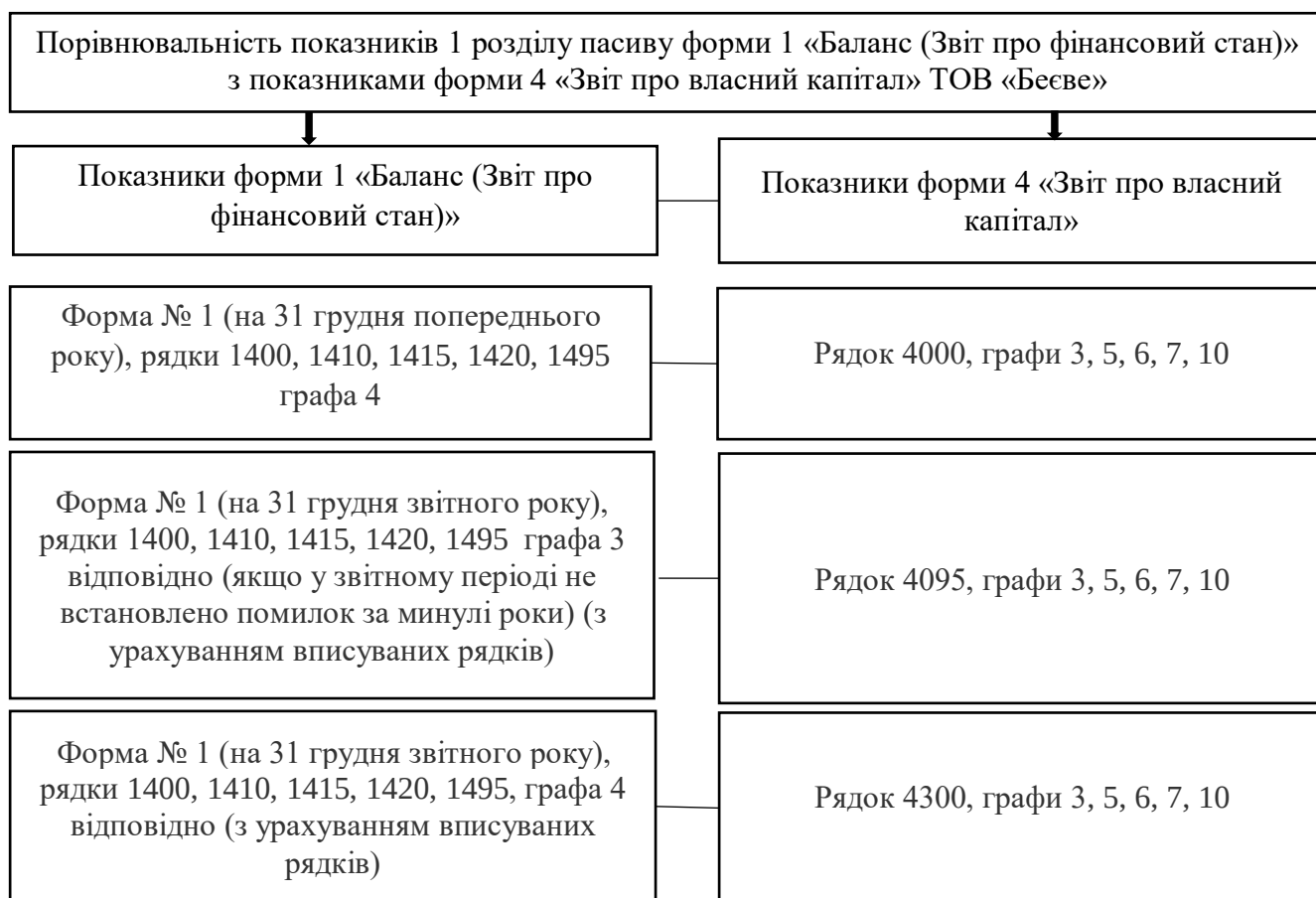

Рисунок 3.9 - Порівнювальність показників 1 розділу пасиву форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 4 «Звіт про власний капітал» ТОВ «Бєєве»

**Джерело: складено автором з урахуванням матеріалів [16].*

Важливу роль у процесі проведення аудиторської перевірки відіграють аудиторські процедури, які базуються на розрахунку відповідних показників. Використовуючи дані ТОВ «Бєєве» в якості аудиторських процедур буде проведено розрахунок показників ліквідності (рисунок 3.10) та показників платоспроможності (рисунок 3.11).

Розрахункові значення показників ліквідності, які подані на рисунку 3.10, дозволяють зазначити, що всі показники даної групи відповідають нормативним значенням і в динаміці мають тенденцію до зростання. Дані факти засвідчують, що досліджуваний суб'єкт господарювання може в оперативному режимі перетворити оборотну компоненту майна в монетарні активи та оперативно погасити поточні зобов'язання.

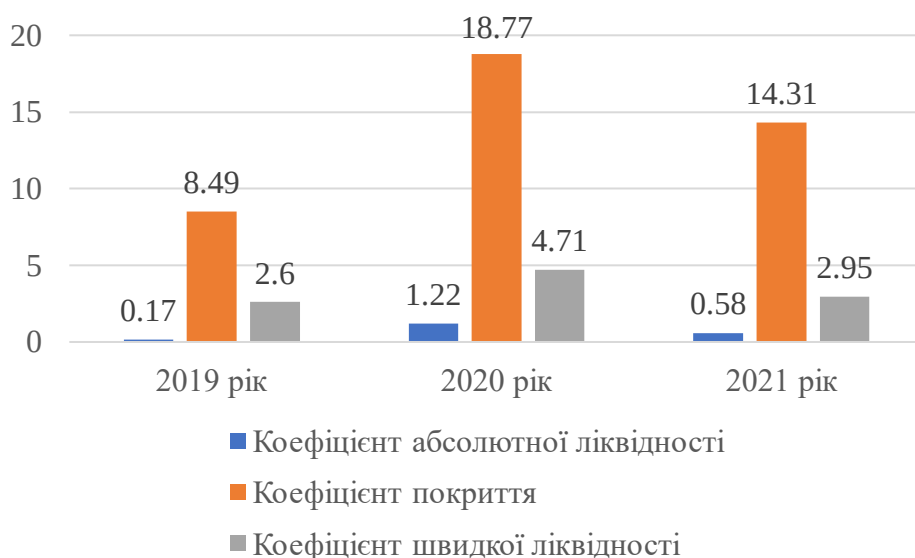

Рисунок 3.10 – Показники ліквідності підприємства

**Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Бєєве».*

Відносно показників платоспроможності (фінансової стійкості), вартим до уваги є зазначення наступної ситуації.

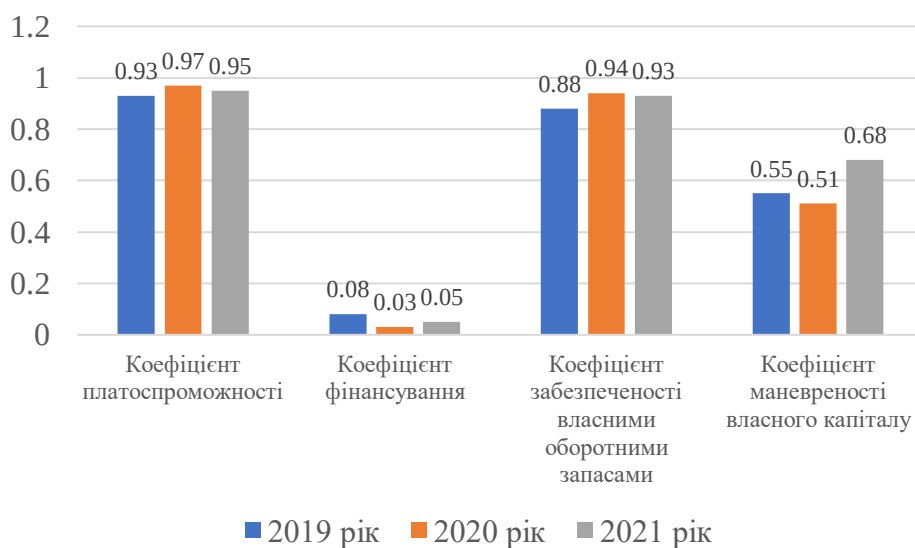

Рисунок 3.11 – Показники платоспроможності (фінансової стійкості)

**Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Бєєве».*

Всі показники даної групи також відповідають нормативним значенням, у динаміці коефіцієнти, які відповідно нормативу повинні мати тенденцію до зростання – зростають, а які повинні зменшуватися – зменшуються.

У процесі аудиту аудитор може розрахувати й інші показники. Результати розрахунку показників повинні посилити аргументованість висновків аудитора та бути врахованими у процесі висловлення аудиторської думки.

Проводячи перевірку аудитор повинен зафіксувати у робочій документації результати виконання аудиторських процедур, інших досліджень в контексті перевірки достовірності бухгалтерського балансу, а також узагальнити інформацію у підсумковому документі – Звіті аудитора.

3.3 Пріоритетні напрями вдосконалення аудиту бухгалтерського балансу, як форми незалежного контролю

Аудит фінансової звітності (в т. ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» аудиторські фірми здійснюють на належному рівню, з урахуванням законодавчих вимог та МСА. Беззаперечним є факт, що в якісному аудиті на сьогодні зацікавлені як аудитори / аудиторські фірми, так і замовники, адже суб'єкти аудиту повинні проходити контроль якості, а замовники аудиту повинні отримати якісний звіт, який створить основу для прийняття дієвих управлінських рішень.

Обґрунтовуючи пріоритетні напрями вдосконалення аудиторської перевірки вважаємо за доцільне акцентувати увагу на безперервності, оскільки даний принцип в бухгалтерському обліку та аудиті є важливим, своє обґрунтування він також знаходить у Звіті аудитора, значна частина показників, які підтверджують ймовірність функціонувати підприємства на безперервній основі, базується на інформації з форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Основою для бухгалтерського обліку є припущення, що підприємство є діючим і буде продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Враховуючи вимоги МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності», а також положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» на рисунку 3.12 узагальнено організаційно-концептуальний підхід аудиторської оцінки безперервності діяльності.

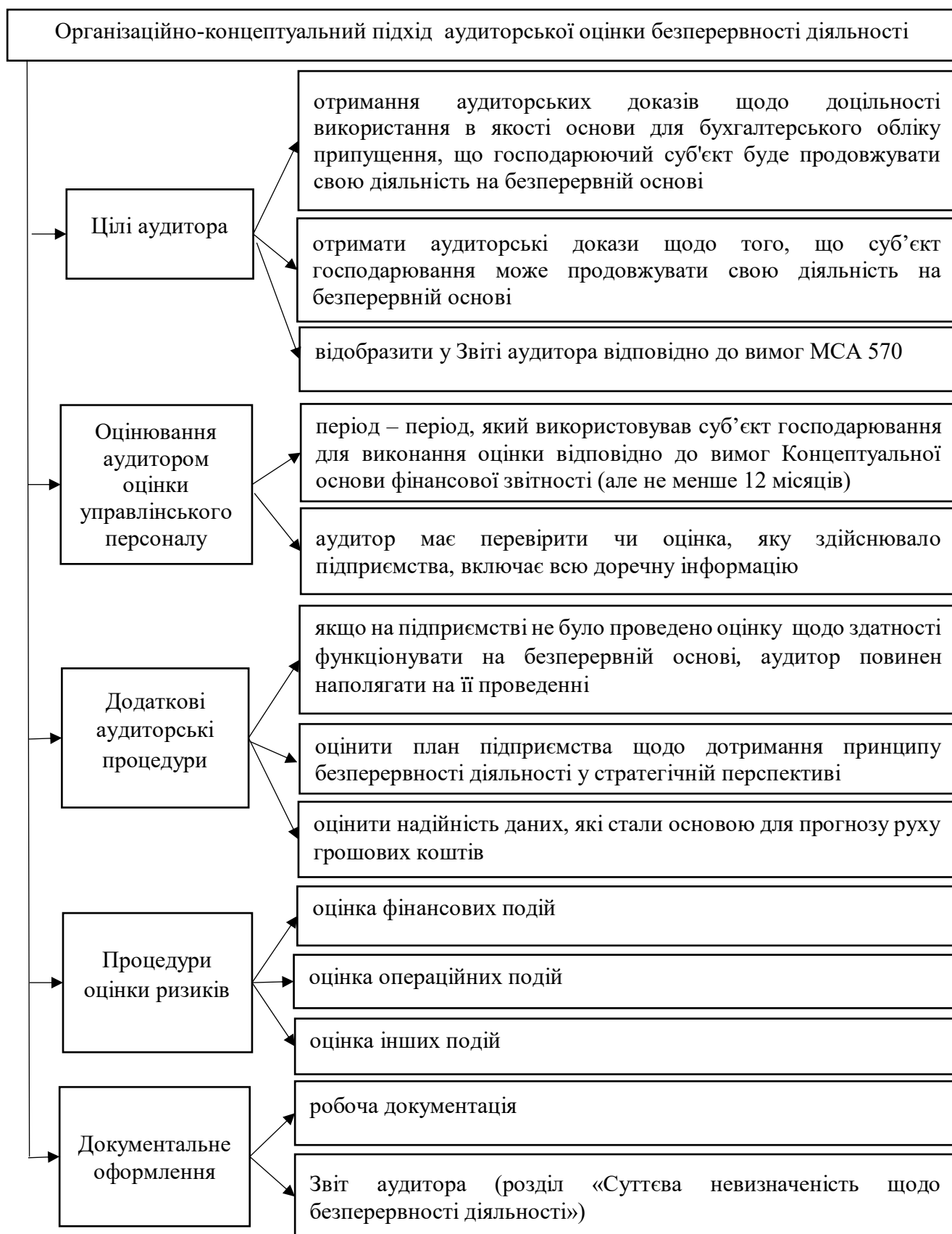

Рисунок 3.12 - Організаційно-концептуальний підхід аудиторської оцінки безперервності діяльності

*Джерело: складено автором за матеріалами [34].

Таким чином, аудитор повинен:

- проаналізувати грошові потоки;
- проаналізувати проміжну звітність;
- проаналізувати боргові зобов'язання;
- оцінити проблеми фінансування;
- надіслати запит юристам у випадках для пояснення питань судових позовів (у випадку наявності);
- оцінити можливість підприємства отримувати позики та ін.

Наступним етапом дослідження є аналіз подій, які можуть поставити під сумнів функціонування підприємства на безперервній основі. У таблиці 3.1 подано оцінку фінансових подій, обґрунтування якої базується на даних фінансової звітності ТОВ «Бееве» за 2021 рік.

Таблиця 3.1 - Оцінка фінансових подій, які можуть поставити під сумнів здатність підприємства продовжувати свою діяльність на безперервній основі

Подія	Обґрунтування
Сума зобов'язань перевищує суму активів	Сума активів – 190353 тис. грн., сума зобов'язань – 9473 тис. грн.
Надмірне використання короткострокових позик для фінансування довгострокових активів	У підприємства домінуючою компонентою джерел формування майна є власний капітал.
Висока ймовірність скасування фінансової підтримки кредиторами	Підприємство своєчасно погашає кредити.
Грошовий потік від операційної діяльності – від'ємний.	Грошовий потік від операційної діяльності 3184 тис. грн.
Від'ємні значення фінансових коефіцієнтів	Показники рентабельності, ділової активності, ліквідності, платоспроможності мають позитивні значення, відповідають нормативам і в динаміці спостерігається ситуація до покращення (показники представлені в пункті 2.1 та 3.2)
Зменшення вартості активів	У 2021 році вартість активів збільшилася порівняно з 2019 роком на 48136,00 тис. грн.
Значні збитки	Діяльність підприємства - прибуткова, чистий фінансовий результат у 2021 році – 34209 тис. грн.

**Джерело: складено автором.*

Подана в таблиці 3.1 підтверджує факт про відсутність фінансових подій, які можуть поставити під сумнів здатність ТОВ «Бееве» продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

В таблиці 3.2 подано оцінку операційних подій, обґрунтування яких базується на умовах, результатах діяльності ТОВ «Беєве».

Таблиця 3.2 – Оцінка операційних подій, які можуть поставити під сумнів здатність підприємства функціонувати на безперервній основі

Подія	Обґрунтування
Наміри керівництва припинити діяльність або ліквідувати підприємство	Керівництво планує діяльність підприємства на безперервній основі, розроблені дієві стратегії, які спрямовані на розширення обсягів виробництва, реалізації продукції,
Відсутність головного керівника	-
Втрата основного ринку	Підприємство є конкурентоспроможним, постійно розширює канали збуту продукції. Збутова діяльність організована таким чином, що у фінансовій звітності відсутні витрати на збут.
Труднощі з робочою силою	Середня кількість працівників у 2021 році 142 особи. Труднощі з робочою силою відсутні.
Нестача важливих ресурсів	Всі необхідні ресурси для здійснення фінансово-господарської діяльності є в наявності
Наявність дуже успішного конкурента	Підприємство є конкурентоспроможним на ринку.

**Джерело: складено автором.*

Інформація таблиці 3.2 засвідчує відсутність операційних подій, які можуть поставити під сумнів здатність ТОВ «Беєве» продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

В таблиці 3.3 подано оцінку інших подій, обґрунтування яких базується на умовах, результатах діяльності ТОВ «Беєве».

Таблиця 3.3 – Оцінка інших подій, які можуть поставити під сумнів здатність підприємства функціонувати на безперервній основі

Подія	Обґрунтування
1	2
Порушення платоспроможності, ліквідності	Всі показники платоспроможності також відповідають нормативним значенням, у динаміці коефіцієнти, які відповідно нормативу повинні мати тенденцію до зростання – зростають, а які повинні зменшуватися – зменшуються. Показники ліквідності відповідають нормативним значенням і в динаміці мають тенденцію до зростання.
Незавершені судові провадження проти підприємства	Відсутні

Продовження таблиці 3.3

1	2
Зміни у системі нормативного регулювання, які здійснюють негативний вплив на підприємство	Відсутній негативний вплив на підприємство

**Джерело: складено автором.*

Аналогічна ситуація складається по іншим подіям. Підводячи підсумки проведення даної оцінки потрібно зазначити, що у переліку подій трьох груп, які конкретизовані у МСА 570, відсутні умови, які розглядаючи на рівні ТОВ «Бєєве» можуть поставити під сумнів здатність даного господарюючого суб'єкта продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Для того, щоб аудитор був більш переконаний у питаннях, що суб'єкт господарювання може проводити свою діяльність на безперервній основі, вважаємо за доцільне перевіряючим аудиторам створювати запит до керівників підприємства (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Запит аудиторів щодо дотримання принципу безперервно діючого підприємства

15.04.2023	
Салу І.І.	
ТОВ «Бєєве»	
У зв'язку з проведенням аудиторської перевірки фінансової звітності просимо Вас уточнити інформацію за питаннями, які наведені нижче з урахуванням результатів діяльності 2022 року	
Питання	Відповіді (так / ні)
Чи планує підприємство в 2023 році максимально погасити кредити?	
Чи порушує підприємство кредитні договори?	
Чи має можливість підприємство вчасно погашати кредити та розраховуватися з кредиторами?	
Чи з'явилися нові конкуренти у підприємства, які негативно вплинули на процес реалізації продукції?	
Чи планує керівництво ліквідувати підприємство?	
Чи втратило підприємство свою позицію на ринку?	
Чи має підприємство проблеми з кваліфікованою робочою силою?	
Чи відчувається нестача ресурсів для нормальної організації господарської діяльності?	
Чи були зміни у нормативних документах, які є обтяжливими для підприємства?	
Чи користується підприємство послугами страхування?	
Будемо вдячні Вам за оперативність надання відповіді.	
З повагою аудитор	

**Джерело: складено автором.*

Використання запиту за такою формою в черговий раз підтвердить результати оцінки аудитором подій, які можуть поставити під сумнів здатність підприємства функціонувати на безперервній основі.

Також з метою підтвердження висновків про можливість функціонування підприємства на безперервній основі доцільно використати результати економіко-математичного дискримінантного моделювання, результати якого можуть забезпечити проведення реалістичної оцінки щодо ймовірного ризику банкрутства (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 – Результати економіко-математичного дискримінантного моделювання за допомогою моделі Е. Альтмана

Модель	$Z = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,420 X_4 + 0,995 X_5$, де, X_1 – відношення власного оборотного капіталу до суми активів; X_2 – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів; X_3 – відношення прибутку до виплати процентів і податків до суми активів; X_4 – відношення власного капіталу до заборгованості; X_5 – відношення виручки від реалізації до суми активів.			
Назва етапу	Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Розрахунок змінних	X_1	0,51	0,50	0,64
	X_2	0,001	0,12	0,16
	X_3	0,001	0,16	0,18
	X_4	13,27	32,62	19,09
	X_5	0,86	0,90	0,75
Розрахунок інтегрального показника	Z	6,80	15,56	9,97
Обґрунтування результату розрахунків	$Z < 1,23$ – підприємству у найближчі два-три роки загрожує банкрутство; $Z > 1,23$ – підприємство має стійкий фінансовий стан	Розрахунковий інтегральний показник відповідає нормативу і засвідчує стійкий фінансовий стан підприємства		

**Джерело: розраховано автором за матеріалами підприємства.*

Таким чином, застосування комплексного підходу, який передбачає оцінку подій трьох груп (фінансових, операційних та інших), запит до керівництва підприємства, оцінку ризику банкрутства за допомогою елементів дискримінантного економіко-математичного моделювання створить фундаментальний базис для обґрунтування можливості функціонування підприємства на безперервній основі, що є актуальним у процесі аудиту фінансової звітності.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити наступні висновки.

1. Бухгалтерський баланс є унікальним інструментом управлінського процесу, який акумулює інформацію про активи, джерела їх утворення, фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання. У інформації, яка подана у бухгалтерському балансі зацікавлене широке коло користувачів.

2. Результати проведення організаційно-економічної характеристики засвідчили наступне: а) у 2021 році вартість активів збільшилася порівняно з 2019 роком на 48136,00 тис. грн., структурний аналіз активів дає підстави для аргументування домінування оборотних активів у загальній структурі активів, оскільки протягом періоду дослідження питома вага оборотної компоненти становила 57,90 % (2019 рік), 52,60 % (2020 рік), 69,21 % (2021 рік); б) головним джерелом фінансування діяльності підприємства за три роки є власний капітал, частка якого у 2019 році – 92,99 %, 2020 році – 97,03 %, 2021 році – 95,02 %; в) розмір чистого прибутку у 2021 році склав 34209,00, що на 34134,00 тис. грн. більше, порівняно з 2019 роком; г) коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 1,38 рази, але в 2020 році оборотність зазначеного виду заборгованості була мінімальною (0,93 рази); коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 1,47 рази.

3. Підприємство для ведення бухгалтерського обліку використовує програму «1С Бухгалтерія версії 7.7». Перед складанням фінансової звітності (в т.ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансові результати)») проводяться підготовчі роботи, які передбачають проведення інвентаризації, закриття рахунків 7 та 9 класів, списання фінансових результатів на рахунок 44, проведення уцінки / дооцінки активів.

4. У зв'язку з тим, що в ТОВ «Беєве» для ведення бухгалтерського обліку використовується програма «1С Бухгалтерія версії 7.7», яка на сьогодні підпадає

під санкції, відповідно, використовувати даний програмний продукт у практичній діяльності не є доцільним. У контексті означуваного пропонуємо для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності використовувати програму «BAS : Бухгалтерія», функціональні можливості якої дозволять у автоматизованому режимі формувати звітність, здійснювати обмін документацією між різними контрагентами, синхронізувати дані з метою паралельної роботи з іншими програмами, а також здійснювати експрес-перевірку.

5. Враховуючи, що основним нормативним документом, який чітко регламентує правила ведення бухгалтерського обліку є Облікова політика, структура якої повинна відповідати вимогам Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, відповідно, необхідно вдосконалити даний нормативний документ локального рівня. Облікова політика повинна враховувати норми НП(С)БО та інших чинних нормативних документів; по кожній ділянці обліку мають бути зазначені та обґрунтовані відповідні елементи, а в якості додатків до облікової політики додано робочий план рахунків, графік проведення інвентаризації, склад інвентаризаційної комісії та ін.

6. Детальний аналіз показників форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» ТОВ «Бєєве» дозволяє зазначити, що домінуючу частку у структурі оборотної складової займає дебіторська заборгованість. Враховуючи факт, що значна частка дебіторської заборгованості є змішаним монетарним активом, тобто дебітор повинен розрахуватися виключно грошовими коштами, тому з метою побудови дієвої системи управління монетарною дебіторською заборгованістю необхідно керівнику мати інформацію про зазначений вид заборгованості. У зв'язку з тим, що фінансова звітність є основою інформаційного забезпечення управлінського процесу, вважаємо за доцільне запропонувати вдосконалення даної форми звітності у контексті застосування додатково вписуваних рядків, які відображатимуть інформацію про монетарну дебіторську заборгованість.

7. Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку відбувається під впливом цифрових трансформацій. Трансформуються інформаційні потоки, елементи методу бухгалтерського обліку, з'являються нові елементи цифрової

звітності, які є дуже зручними для керівників у практичному аспекті. Вважаємо за доцільне запропонувати використання в практичній діяльності дашборду. Дана панель оперативно дозволяє сформувати потрібну управлінську звітність та прийняти дієві управлінські рішення.

8. У ТОВ «Бєєве» на належному рівні функціонує система внутрішнього контролю, але аудиторський контроль жодного разу не проводився. Враховуючи факт, що актуальність аудиту в умовах транспарентності бізнесу з кожним роком зростає, відповідно, підприємству доцільно періодично проводити незалежний аудит.

9. Обґрунтовуючи пріоритетні напрями вдосконалення аудиторської перевірки, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на безперервності, оскільки даний принцип в бухгалтерському обліку та аудиті є важливим, своє обґрунтування він також знаходить у Звіті аудитора, значна частина показників, які підтверджують ймовірність функціонувати підприємства на безперервній основі, базується на інформації з форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». У процесі оцінки можливості функціонування підприємства на безперервній основі акцент потрібно робити на оцінці фінансових, операційних та інших подіїв. Для підсилення аргументованості даної оцінки аудитор доцільно надіслати запит до керівництва підприємства в якому має бути представлений перелік питань, сформований в контексті оцінки безперервності.

10. З метою підтвердження висновків про можливість функціонування підприємства на безперервній основі доцільно використати результати економіко-математичного дискримінантного моделювання, результати якого можуть забезпечити проведення реалістичної оцінки щодо ймовірного ризику банкрутства. Результати застосування запропонованого виду моделювання, які були апробовані на показниках звітності досліджуваного підприємства, засвідчили стійкий фінансовий стан суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка: посібник. Київ: ДП «Інформ. - аналіт. агентство». 2017. 396 с.
2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник / О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, В.І. Кузь, С.В. Кучер. Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.
3. ДЕБЕТ Плюс. URL: <https://debet.com.ua/uk> (дата звернення 19.11.2022).
4. Жук В.М. Розвиток функцій бухгалтерського обліку. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 71-76.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ МФУ від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 19.11.2022).
6. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text (дата звернення 19.11.2022)
7. Крот Ю.М., Пастернак Я.П. Додаткові статті балансу: необхідність виділення та порядок заповнення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 837 – 843.
8. Кулинич М.Б., Коваль Н.І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 367 – 372.
9. Кучерявенко Н.В. Бухгалтерський баланс – інформаційна платформа управлінського процесу. Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти: Збірник матеріалів Міжнародної наукової-практичної конференції, 18 листопада 2022 року. Одеса, ОДАУ. 2022. С. 342 – 345.
10. Кучерявенко Н.В. Особливості аудиту ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан). Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної

науковопрактичної інтернет- конференції (м. Суми, 22 листопада 2022 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2022. С. 46 – 48.

11. MASTER: Бухгалтерія. URL: <https://masterbuh.com> (дата звернення 21.11.2022).

12. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів : наказ МФУ від 29.12.06 р. № 1315. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations1315> (дата звернення 20.11.2022).

13. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ МФУ від 10.01.07 р. № 2. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations2> (дата звернення 20.11.2022).

14. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів : наказ МФУ від 16.11.09 р. № 1327. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations1327> (дата звернення 20.11.2022).

15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : наказ МФУ від 30.09.03 р. № 561. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations561> (дата звернення 20.11.2022).

16. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : наказ МФУ від 11.04.13 р. № 476. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations476> (дата звернення 20.11.2022).

17. Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ МФУ від 28.03.13 р. № 433. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/recommendations433> (дата звернення 20.11.2022).

18. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ МФУ від 27.06.13 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 20.11.2022).

19. Мощенський С.Г. Бухгалтерський баланс як засіб комунікації зацікавлених сторін бізнесу в інформаційній економіці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 519 – 522.

20. Назаренко І. М. Дашборд : сутність, призначення та функціональні можливості. *Стратегічні орієнтири розвитку економіки, обліку, фінансів та права*

: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (Полтава, 9 червня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 20 – 22.

21. Облік SaaS: нові технології обліку та управління. URL: https://ioblik.com/uk_(дата звернення 19.11.2022).

22. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. [В.Я. Плаксієнко, Ю.А. Верига, В.А. Кулик, Є.А. Карпенко]. К. : ЦУЛ, 2019. 509 с.

23. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ МФУ від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/plan291> (дата звернення 20.11.2022).

24. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ МФУ від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/legal-act-88> (дата звернення 19.11.2022).

25. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 19.11.2022).

26. Пономаренко О.Г. Обґрунтування потреби та можливості вдосконалення бухгалтерського балансу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 40. С. 73 – 77.

27. Порядок подання фінансової звітності : постанова КМУ 28.02.2000 р. № 419. URL: <https://tax-ifrs.com.ua/standarts/unas/legal-act-419> (дата звернення 19.11.2022).

28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 14.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 19.11.2022).

29. Соколенко Л.Ф. Дашборд – елемент цифрової звітності. The X International Scientific and Practical Conference «Modern problems in science», March 15 – 18, 2022, Vancouver, Canada. p. 86 – 88.

30. Стадник М. Порівняльна характеристика вітчизняної та зарубіжної структури Балансу (НП(С)БО, МСБО, ГААП США, Директива 2013/34/ЄС). URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001173 (дата звернення 18.10.2022).

31. Baah G. Auditing and society: structuration theory perspective on auditor interactions with their clients. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. 2022. Volume 26, Issue 6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Auditing-and-society-structuration-theory-perspective-on-auditor-interactions-with-their-clients-1528-2635-26-6-449.pdf>. (дата звернення 16.11.2022)
32. Blokdyk, G. *Financial Statement Analysis: a complete guide/ 5STARCook*s. 2022. 310 p. (дата звернення 15.09.2022)
33. Dedyansyah A., Pujiningsih S., Maharani S. The impact of IFRS adoption on the quality of accounting information: systematic literature review. *Облік і фінанси*. 2021. № 4 (49). с. 5 – 15.
34. Handbook of international quality control, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements. Edition 2015. International Federation of Accountants. Volume 1. 1146 p. URL: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB-2018-HB-Vol-1.pdf>. (дата звернення 07.08.2022).
35. Hashim H. Impact of quality and management in accounting information systems on decision-making for smes enterprises. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. 2022. Volume 26, Issue 6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Impact-of-quality-and-management-in-accounting-information-systems-on-decision-making-for-smes-enterprises-1528-2635-26-6-456.pdf> (дата звернення 23.11.2022).
36. Taha A., Sinan Z., Ali H. The generally accepted accounting principles (GAAP), the status between a going concern and change. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. 2021. Volume 25. Issue 6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/The-generally-Accepted-accounting-Principles-Status-Between-a-going-Concern-and-Change-1528-2635-25-6-979.pdf> (дата звернення 24.11.2022).

ДОДАТКИ